



ÇEDES

Çevre Duyarlılık  
Değerlerime Sahip Çıkıyorum

# EĞİTİCİ

## Kılavuzu



7.  
SAYI

Mayıs 2024







ÇEDES

*Çevre Duyarlıyım  
Değerlerime Sahip Çıkıyorum*

# EĞİTİCİ Kılavuzu

Mayıs 2024

## Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Ahmet İŞLEYEN

## Yayın Koordinatörü

Dr. Yusuf AKBAŞ

## Editör

Dr. Ali GÜL

## Yazarlar

Nuray UĞURLUOĞLU

Mehmet GÜVEN

## Proje Koordinatörü

Abdulaziz GÜVEN

## Dil Uzmanı

Tevfik Fikret TAŞKIN

## Ölçme ve Değerlendirme

Nuray UĞURLUOĞLU

## Kapak ve İç Tasarım

Arif AVCI

## Resimleme

Serdar DEMİRCAN

## Emeği Geçenler

Diyanet İşleri Başkanlığından Mehmet Fatih TUNÇ ve Sevda BAYRAK'a; Mersin Mezitli Vali Şenol Engin İlkokulundan Şeyma YILDIZ'a; Din Öğretimi Genel Müdürlüğünden Sevim KANAT'a fasikül için değerli katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

*Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.*

# İÇİNDEKİLER

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| FASİKÜL HAKKINDA .....                                        | 4  |
| ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ .....         | 6  |
| GRUP OLUŞTURMADA ALTERNATİF ÖNERİLER .....                    | 7  |
| ETKİNLİK HAZIRLAYICIYA VE UYGULAYICIYA NOTLAR .....           | 8  |
| ETKİNLİK UYGULAMA REHBERİ .....                               | 10 |
| HEDEFİNİ BELİRLE.....                                         | 10 |
| ETKİNLİK HAVUZU .....                                         | 10 |
| MESAJINI GÜÇLENDİR .....                                      | 11 |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET .....                   | 11 |
| <b>BİRİNCİ HAFTA</b>                                          |    |
| HEDEFİNİ BELİRLE.....                                         | 13 |
| HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 14 |
| MULTİMEDYA ÖNERİSİ .....                                      | 16 |
| ETKİNLİK HAVUZU .....                                         | 17 |
| MESAJINI GÜÇLENDİR .....                                      | 22 |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET .....                   | 23 |
| <b>İKİNCİ HAFTA</b>                                           |    |
| HEDEFİNİ BELİRLE.....                                         | 24 |
| HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 25 |
| MULTİMEDYA ÖNERİSİ .....                                      | 29 |
| ETKİNLİK HAVUZU .....                                         | 30 |
| MESAJINI GÜÇLENDİR .....                                      | 35 |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET .....                   | 36 |
| <b>ÜÇÜNCÜ HAFTA</b>                                           |    |
| HEDEFİNİ BELİRLE.....                                         | 37 |
| HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 39 |
| GÖRSEL YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 47 |
| MULTİMEDYA ÖNERİSİ .....                                      | 48 |
| ETKİNLİK HAVUZU .....                                         | 49 |
| MESAJINI GÜÇLENDİR .....                                      | 52 |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET .....                   | 54 |
| <b>DÖRDÜNCÜ HAFTA</b>                                         |    |
| HEDEFİNİ BELİRLE.....                                         | 55 |
| HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 57 |
| GÖRSEL YORUMLAMA ÖNERİSİ .....                                | 62 |
| MULTİMEDYA ÖNERİSİ .....                                      | 64 |
| ETKİNLİK HAVUZU .....                                         | 65 |
| MESAJINI GÜÇLENDİR .....                                      | 71 |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET .....                   | 72 |
| ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERLERİ ÖĞRENCİ ÖN TEST .....           | 73 |
| ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERLERİ ÖĞRENCİ SON TEST .....          | 74 |
| ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERLERİ VELİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ..... | 75 |
| VELİ DESTEK MEKTUBU.....                                      | 76 |
| SÖZLÜK .....                                                  | 78 |

## FASİKÜL HAKKINDA

Dürüstlük insanın söz ve davranışlarında iyilikten ve doğruluktan yana olmasıdır. Vicdan, kişinin kendi niyeti ve davranışları hakkında, ahlaki değerlerini temel alarak yaptıklarını ve yapacaklarını ölçüp biçtiği bir kişilik özelliğidir. Adalet ise, hakka uymak, haklı ve haksızı ayırt etmek, zulmü önlemek, mağdurun hakkını teslim etmek anlamına gelir. Vicdan sahibi bir insan doğru, dürüst ve adil olmaya çalışır ve karar vermesi gerektiğinde adalet ile karar verir.

Adalet, toplum açısından önemli olduğu kadar, birey açısından da önemlidir. Adalet bir erdemdir ve güzel ahlakın da bir yansımasıdır. Adalet kişinin iç huzurudur. Adil davranan biri rahat eder, vicdaniyla çatışmaz. Mutlu yaşar. Kendisi, ailesi, komşuları ve arkadaşları ile barışık olur. Dürüst ve adil olmayan kişi ise, iç huzuru bulamadığı gibi çevresi tarafından da sevilmez.

Dürüstlük ve adalet; insan onurunun, sağlıklı toplum yapısının ve devletin vazgeçilmez temel unsurlarındandır. Toplumun değerlerini, var olmasını sağlayan bu iki kavram, insanların huzur, barış ve beraberlik içinde bir arada yaşamalarını sağlar.

Güçlü olmak isteyen devletler, dürüstlüğü ve adaleti aileden başlayan bir anlayışla devletin tüm kademelerine yayıp uygulamışlar. Hz. Ömer'in dediği gibi, "Adalet, mülkün temelidir." düsturuyla yüzlerce yıl sosyal barışı sağlamayı ve ayakta kalmayı başarmışlar, dosta güven, düşmana ise korku vermişlerdir.

"Sen beraberindeki tövbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol."(Hûd,11/112) ayetinde doğruluğun ne kadar önemli bir değer olduğu vurgulanmıştır. Bireyde başlayan doğruluğun toplumun her kesimine yayılacağı aşîkârdır.

Bu konuda ilk eğitim ailede başlamalıdır. Çocuklar, aile içinde anne ve babasından dürüstlüğü ve adaleti öğrenmeli, evde başta olmak üzere her yerde bunları yaşamalıdır. Bu sayede, aile içinde başlayan sosyal barış toplumun her kesimine yayılır. Anne ve babasından dürüstlüğü ve adaleti öğrenen yeni nesil, çevresine karşı da dürüst ve adaletli davranır.

Böylece toplumsal düzen ve barış daha kolay sağlanarak, tüm insanların hakları korunabilir. Toplumu oluşturan insanlar farklılıklarını ikinci plana atıp kaynaşır; birlikte barış içinde yaşamaya azim ve kararlılığına daha fazla sahip çıkabilirler.

Türk edebiyatının büyük isimlerinden Yunus Emre,

"Sen doğru yolda ol da, varsın eğri sansın.

Sen kendini bildiğin sürece, doğru insansın."

Dizeleriyle doğruluğun önemini vurgulamıştır.

Biz eğitimciler, gelecek nesillerimize dürüstlük ve adalet gibi yüce değerleri verebilir, hayatımızın doğal bir parçası haline getirebilirsek geleceğe güvenle ve korkmadan bakabilir, daha güçlü, daha zengin bir toplum halinde yaşamaya devam edebiliriz. Bu niyetle öğrencilerimize yaptığımız değerler eğitimi çalışmaları vesilesiyle dürüstlük ve adaletin birey ve toplum için önemini kavratmaya çalışmalıyız.

Dürüstlük ve adalet değerini içeren fasikülümüz, öğrencilerine değer eğitimi verme çabasında olan değerler kulübü temsilci öğretmenleri ve eğitimciler için rehber olarak hazırlanan içeriklerden oluşmaktadır. Bu fasikülde, hem okul alanı içerisinde (sınıfta, bahçede, koridorlar-

da) yapılabilecek hem okul dışı (okul çevresinde, mahalle aralarında, sokakta, yakın ve uzak çevre gibi) ÇEDES Çevreme Duyarlıyım, Değerlerime Sahip Çıkıyorum uygulama mekânlarının tamamında rahatlıkla uygulanabilecek hem de aileyi ve çevreyi sürece dahil ederek eğitici rehberliğinde kazanıma ulaştıracak etkinlik örneklerine yer verilmeye çalışılmıştır.

Fasikül çalışmasında, temel eğitim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik Talim ve Terbiye Kurulu tarafından yayımlanan öğretim programlarında yer verilen “kök değerler” ve bu değerlerin genel ve özel kazanımları incelenerek hedefler oluşturulmuştur.

Öğrencilerin millî, manevî, ahlâkî değerleri özümseyebilmesi ve hayatına yansıtabilmesi için gerekenler:

- Doğruyu-yanlışı, iyiyi-kötüyü, güzeli-çirkini, ahlâkî olanı ve olmayanı, kutsal kabul edilen kültürel ve toplumsal normlara uygun olanı ve olmayanı, evrensel değerlere uygun olanı ve olmayanı bilme ve ayırt etme düzeyi,
- Karşılaştığı seçenekler arasında doğruyu, iyiyi, güzeli ve ahlâkî olanı, kültürel ve toplumsal normlara uygun olanı isteme ve tercih etme düzeyi,
- Tercihleri doğrultusunda doğru, iyi, güzel, ahlâkî ve kutsal normlara uygun olanı yaparak karaktere dönüştürme düzeyi dikkate alınarak organize edilmiştir.

Etkinliklerin içerik ve kurgu tasarımları, eğitim programlarında ön plana çıkan beceri temelli ve öğrenci merkezli eğitimin öngörülleri doğrultusunda yapılmıştır. Öğrencilerin iş birliği yapabilmeleri, etkin öğrenme gerçekleştirebilmeleri, öğrenme şekillerini ve bireysel farklılıklarını keşfedebilmeleri için farklı öğretim yöntemleri ve teknikleri kullanılmaya çalışılmıştır.

Etkinlikler; araştırmayı teşvik eden, doğruya ulaşmak için sorular soran, duygudaşlık kurabilmek için canlandırma ve drama etkinlikleri gerçekleştiren, üretmeye ve paylaşmaya teşvik eden yeterlilikler taşımaktadır.

Etkinlikler; eğitimcilerin, akranların, aile bireylerinin, yakın ve uzak çevrenin rehber ve model olmaları durumu göz önüne alınarak okul içinde ve dışında, özel hayatında ve toplum içerisinde öz disiplinle; ölçülü, dengeli, duyarlı ve değerlerine sahip çıkıp koruyacak seviyeye taşınması anlayışıyla hazırlanmıştır.

Etkinlikler; yakından uzağa ilkesi ile çocuğun fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimini destekleyecek, ailesi, arkadaşları, yakın ve uzak çevresi, içinde yaşadığı toplum, ülkesi ve dünyayla ilişkisi üzerinden farklılıkları dikkate alan, insanî, evrensel değer ve beceri eğitimi vermeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle kapsayıcı ve bütünleştirici özellik taşımaktadır.

Etkinliklerin her biri; her sınıf düzeyine, her yaş grubuna ve aynı öğrenme ortamında farklı beklentilere ve geçmiş yaşantılara sahip öğrencilere uygun olmayabilir. Bu nedenle etkinliklerde sınıf düzeyi, yaş aralığı ve hazırbulunuşluluk seviyesi gibi belirleyici, ayırt edici ve niteleyici unsurlar özellikle belirtilmemiştir. Bu konudaki tercih ve inisiyatif, temsilci öğretmen ve eğiticiye bırakılmıştır. Eğitici; etkinlik seçimlerinde hedef kitlenin sınıf düzeyini, yaşını, hazır- bulunuşluluk seviyesini, çevrenin koşullarını, uygulama mekânının imkânlarını, hedef kitlenin ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak uygun seçimler yapmalıdır. Bu esneklik, etkinliklerin çeşitli öğrenme grupları ve koşullarına uyum sağlamaya olanak tanır, böylece her öğrenci en iyi şekilde fayda sağlar.

## ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1. Etkinlikler uygulanırken gelişim ve eğitim psikolojisi ile öğretim yöntem ve tekniklerinin tüm ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.
2. Etkinliklerin kurumlar arası iş birliği ve ziyaret gerektirdiği durumlarda yasal izinler ve resmî yöntemler eğitici tarafından etkinlik öncesinde tamamlanmalıdır.
3. Önceden hazırlık yapılması gereken durumlarda, planlanan etkinliklerle ilgili paydaşlar (ÇEDES uygulama mekânlarındaki ilgili personeller, öğrenciler veya aileler) bilgilendirilmeli, ortamın ya da etkinliklerin hazırlanabilmesi için yeterli süre verilmelidir.
4. Velilerin gerçekleştirilecek etkinlikler ile ilgili yanlış ve eksik bilgileri ya da önyargıları olabilir. Böyle durumlarda, sadece öğrenciyi bilgilendirmek bazen öğrenci ve ailesi arasında çatışmalara yol açabilir. Bu nedenle öğrencilerle yapılan faaliyetler ve öğrencilere verilen görevlerle ilgili öğrenci velilerini de bilgilendirerek onları da sürecin bir parçası kılmak önem arz etmektedir.
5. Aile katımlı etkinlikler hazırlanırken aile bütünlüğü bozulmuş, aile bireylerinden (vefat, tutukluluk, engellilik, şehir ya da yurt dışında çalışma, Çocuk Esirgeme Kurumu uhdesinde olma, vb.) ayrı yaşamak durumunda olan öğrencilerin özel durumları da dikkate alınarak planlanmalıdır.
6. Öğrencilerle bir araya gelmeden önce etkinlikle ilgili planlama yapılmalı, malzeme gerektiren etkinlikler varsa malzemeler temin edilerek uygulama mekânına hazırlıklı gidilmelidir.
7. Etkinlikler ve kazanımlar; planlama yapılmadan önce mutlaka okunmalı, gerekirse öğrenci seviyesi ve süre de dikkate alınarak etkinlikler geliştirilmeli, çeşitlendirilmeli, yeniden kurgulanmalı veya değiştirilmelidir.
8. Etkinlikler esnasında öğrencilere rol ve görev verilmelidir. Verilen görevler, onların özgüvenlerini geliştireceği gibi sorumluluk bilinci kazanmalarında da sürükleyici bir güç olacaktır. Ancak, öğrencilere görev verilirken emredici bir üsluptan kaçınılmalıdır. Öğrencilerin eğlenerek öğrenebileceği ve gönüllü olarak aktif rol alacağı bir ortam kendilerine sunulmalıdır.
9. Etkinliklerin uygulanması sırasında karşılıklı saygı, sevgi, hoşgörü iklimi oluşturulmasına dikkat edilmeli; öğrencilerin öğrenme ortamında küçük düşme, yanlış cevap verme gibi kaygıları olmadan, çekinmeden kendilerini ifade edebilecekleri, rahat ve güvende hissedebilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır.
10. Öğrencilerle etkileşim süreçlerinde, öğrenci paylaşımlarına ilişkin yorumların yapıcı olmasına dikkat edilmeli ve etkinlikler sırasında aynı yapıcı tutumun öğrenciler tarafından birbirlerine karşı sergilenmesine de özen gösterilmelidir.
11. Öğrencilerle iletişim kurarken gelişimsel özellikleri iyi analiz edilmeli, hassas süreçler içerisinde olabilecekleri, duygu, düşünce ve davranışlarında dalgalanmalar yaşayabilecekleri dikkate alınmalıdır. Öğretmenin bu durumları olgunlukla karşılaması, bilginin, becerinin, değer ve tutumun topluma gençlerle aktarılacağı unutulmamalıdır. Öğrencilere bulundukları yaş dönemine uygun olarak formasyonel davranılmalı ve doğabilecek problemler



öngörülerek gerekli önlemler alınmalıdır.

- 12.ÇEDES faaliyetlerinde aktif bir şekilde katılım sağlamak isteyen öğrenciler olabileceği gibi, çekingen, dinamik bir katılım sağlamaktan sakınan öğrencilerin de olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Değerler kulübü faaliyetlerinde öğrencilerin katılımı hususunda öğrenciler arasında dengeyi sağlayarak, birbirlerine fırsat verecekleri ortam oluşturulmalıdır.
- 13.Etkinlikler sırasında öğrencilerin özel bir durum yaşadığı fark edildiğinde bu durum, kalabalık arkadaş ortamında çözülmeye çalışılmamalıdır. Öğrenciyle özel olarak görüşmeli ve gerekirse öğrencinin de onayı ile aile ve okul rehber öğretmenleri konu ile ilgili bilgilendirilmeli, destek istenmelidir.
- 14.Katılımcı sayısının yapılması planlanan etkinlik için fazla olduğu durumlarda öğrenciler iki, üç veya dört gruba bölünmelidir.
- 15.Gruplara ayrılarak gerçekleştirilecek etkinliklerde, etkinliğin gerektirdiği özel şartlar da dikkate alınarak grupların her seferinde aynı olmamasına ve farklı kişilerden oluşmasına dikkat edilmelidir.

## GRUP OLUŞTURMADA ALTERNATİF ÖNERİLER

Yapılacak etkinliklerde grup oluşturma ihtiyacı olduğunda her seferinde ilgi çekici, eğlendirici farklı bir yöntem kullanmak, öğrencinin ilgisini artıracak gibi aynı zamanda yapacağı etkinliğe hazırlanırken de eğlenmesine, aktif olmasına, problem çözme becerisini geliştirmesine imkân sağlayacaktır. Gruplama yapılırken sayı, beceri, gelişim özellikleri gibi yönlerden birbirlerine denk gruplar oluşturulmasına dikkat edilmelidir.

Alternatif grup oluşturma örnekleri;

Cinsiyet ve yaş gibi ortak bazı özelliklere göre grup yapılabilir.

Tek sıra yapıp sayma yöntemi kullanılabilir. Tek rakamlar bir grup, çift rakamlar başka bir grup yapılabilir.

Öğrenci listesinden rastlantısal olarak grup üyeleri seçilebilir.

İki öğrenci, öğretmen tarafından seçilir. Grup üyelerini belirleme görevi, o öğrencilere verilir ve sırayla her öğrenci kendi grubuna üye seçiminde bulunabilir.

Öğrenci isimlerinin alfabetik sırasına göre grup oluşturulabilir.

Örneğin; ismi, “k” harfi ve sonrasındaki harfle başlayanlar bir gruba; ismi, “j” harfi ve öncesindeki harflerle başlayanlar diğer gruba ayrılabilir. Üye sayıları denk gelmiyorsa harfler değiştirilebilir.

Yine, çocukların kendi aralarında uyguladığı ebe belirleme yöntemlerinde olduğu gibi tekerlemelerle sayışma, ayak boyu ile kesişme gibi yöntemler de kullanılabilir. Grup oluşturulurken öğrencilerin kendi gruplarını oluşturmalarına, grup dağılımlarındaki dengeleri de gözeterek imkân vermek mümkündür.

Birden fazla gruba yapılabilecek etkinliklerde, öğrencilere doğum tarihleri sorularak, doğum

tarihleri ilkbahar ayları arasında olanlar bir grup, yaz ayları arasında olanlar bir grup, sonbahar ayları arasında olanlar bir grup, kış ayları arasında olanlar da diğer bir grup olmak üzere gruplara ayrılabilir (İhtiyaç duyulan grup sayısına göre mevsimler değil de aylar kullanılarak grup sayısı azaltılıp çoğaltılabilir.).

Öğrenci sayısına denk gelecek sayıda, ihtiyaç duyulan grup sayısı kadar renkli kâğıt, (Beş gruba ihtiyaç duyuluyorsa beş farklı renk kâğıt.) bir kutuya konulabilir. Her öğrencinin kutudan bir kâğıt çekmesi ve kâğıtların renklerine göre gruplara ayrılması sağlanabilir.

İlk isimlerindeki harf sayısına göre öğrenciler gruplara ayrılabilir. İsminde dört harf olanlar bir grup, beş harf olanlar bir grup, altı harf olanlar bir grup şeklinde oluşturulabilir.

İçi görünmeyen bir kutuya, ayrılacak grup sayısı kadar farklı renkte ve aynı sayıda pet şişe kapağı atılır. Öğrencilerden kutuların içlerine bakmadan birer kapak çekmeleri istenir. Aynı renkte kapak çeken öğrenciler aynı grupta olacak şekilde öğrenciler gruplara ayrılabilir.

Öğrencilerden bir kâğıda kimseye göstermeden 0-100 arası bir rakam yazmaları istenir. İstenen sayıda gruba göre 0-20 arası rakam yazanlar bir grup, 21-40 arası yazanlar bir grup, 41-60 arası yazanlar bir grup şeklinde gruplar oluşturulabilir.

Oluşturulması planlanan grup sayısı kadar farklı boyutlarda çubuk, öğrenci sayısı kadar hazırlanır ve bir bardağa konulur. Öğrencilerden birer çubuk almaları istenir ve çubukların boylarına göre öğrenciler gruplara ayrılabilir.

Öğrenciler destekledikleri futbol takımlarına ya da sevdikleri renklere göre gruplara ayrılabilir.

## **ETKİNLİK HAZIRLAYICIYA VE UYGULAYICIYA NOTLAR**

Değerli eğitici,

Projemiz kapsamında hedeflenen kazanımlara öğrencilerimizi ulaştırmada sizlerin gayreti, emeği, fedakârlığı ve örnek olması çok önemlidir. Sizlerin mesleki bilgi, birikim, tecrübe ve donanımınıza güveniyoruz.

Uzman ekibimizle hazırladığımız bu çalışmayı, sizlere ulaştırarak yanınızda olduğumuzu hissettirmek, etkili ve zengin içerik örnekleriyle sizleri desteklemek istiyoruz. Her ne kadar bizler sizlerin işini kolaylaştırmak için çabalasak da sahada gelişen durumların her birine hâkim olamayacağımız gerçeğini de sürekli hatırimızda tutuyor, sizlerin görüş ve önerilerine ihtiyaç duyuyoruz. Örnek olarak sunduğumuz etkinliklerin içerik ve yönergelerini öğrencilerinizin ihtiyacı, yaşadığınız bölgenin imkânları doğrultusunda esnetme, geliştirme, uyarlama ve yeniden düzenleme ya da yeni fikirler doğrultusunda etkinlik veya içerik üretmek durumunda kalabilirsiniz. Böyle durumlarda, sizlere sunmuş olduğumuz etkinlik örneklerini de dikkate alarak, sizlere sunduğumuz adımları takip ederek içeriklerinizi üretebilir, zenginleştirebilir, çeşitlendirebilirsiniz.

Etkinlikler hazırlanırken öncelikle dikkat edilmesi gereken nokta, anayasa ve yasalara uygun olup olmadığı hususudur. Anayasa ve yasalara uygunluk şartını taşıyan her etkinlik aynı zamanda hedef kitlenin seviyesine uygun, kazanımı karşılayabilecek ve uygulanabilir nitelikte etkinlikler olmak zorundadır. Bunların haricinde, mevcut etkinlikleri uyarlarken ya da yeni etkinlik üretirken aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır.

#### Etkinlik Kriterleri:

- Projenin genel amaçlarına ve anlayışına uygun mu?
- Kazanımı gerçekleştirebilecek nitelikte mi?
- ÇEDES uygulama mekânlarından hangisinde verimli uygulanabilir?
- Gerektirdiği malzemeler itibarıyla elde var olan ya da potansiyel olarak kolaylıkla bulunabilecek nitelikte mi?
- Aileler, öğrenciler, öğretmenler, yakın-uzak çevre ve toplum tarafından kabul edilebilir mi?
- Yazıyla ifade edildiğinde eğitimciler tarafından anlaşılıp uygulanabilir mi?
- Maliyeti yüksek ise potansiyel yararları tahmin edilen maliyetten daha önemli görülebilir mi?
- Uygulandığında etkililiği ölçülebilir mi?
- Uygulanırken öngörülebilir riskleri var mı?
- Açık, anlaşılır ve gerekli unsurları içeren bir biçimde düzenlenmiş mi?

## ETKİNLİK UYGULAMA REHBERİ

Değerli eğitici,

Bu başlık altında çalışma planınızın öğrencilerinizle birlikte kulüp gün ve saatlerinizde nasıl planlama yapacağınıza dair ipuçları bulacaksınız.

Öğrenciyi tanımak, uygulama mekânının donanımı ve imkânları hakkında bilgi sahibi olmak işinizi kolaylaştıracaktır.

### HEDEFİNİ BELİRLE

Haftalık olarak ayrılmış kazanımları inceleyerek öğrencilerinizde gördüğünüz ve öncelik verilmesi gerektiğini düşündüğünüz alanlarda hedefler belirleyiniz.

Belirlediğiniz kazanımlar ile ilgili sizler için örnek olarak hazırlanmış etkinlikleri inceleyerek yapmayı planladığınız etkinliği işaretleyiniz.

İşaretlediğiniz faaliyeti ÇEDES uygulama mekânlarından hangisinde rahatlıkla gerçekleştirebileceğinize karar veriniz.

Öğrencilerinizi uygulama mekânına götürmeden önce veya yolculuk sırasında motive edecek, düşündürecek, bilgilendirecek, ilgilerini kazanıma yönleltmelerini sağlayacak kısa bir konuşma yapınız.

### ETKİNLİK HAVUZU

İşaretlediğiniz etkinliği, karar verdiğiniz ÇEDES uygulama mekânında öğrencilerinizin hazır bulunuşluluk ve motivasyon düzeyini de dikkate alarak yönergeler doğrultusunda uygulayabilirsiniz.

Öğretmen rehberliğinde, öğrencilerle birlikte ÇEDES uygulama mekânlarının herhangi birinde uygulayabileceğiniz örnek etkinlikler dört kategoride sunulmuştur:

1. Hikâye/fotoğraf/örnek olay/senaryo/konuşma metni yorumlama veya drama etkinliği,
2. Multimedya önerisi,
3. Okul içi sosyal etkinlik önerisi,
4. Sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti çalışması/okul dışı mahalle etkinlik önerisi,
5. Şehir, kültür gezileri/kamp veya sportif etkinlik önerisi.

Öğrenciyi teşvik etmek amacı ile kulüp saati sürenizi tamamlamadan önce öğrenciye bireysel, ailesiyle ve arkadaşlarıyla yapabileceği ve farklı kazanımlarla değer gelişimini destekleyecek veli çalışmaları ve harekete geç etkinliklerini de görev olarak verebilirsiniz.

Görevlerin sizin tarafınızdan belirlenen süre içerisinde yapılıp yapılmadığını takip etmek, sü-

reci gözlemlemek, öğrenciyi hedeflenen kazanıma ulaştırmada önemlidir.

**Dikkat:** Okul dışı, mahalle etkinlik önerisi ve dış gezi/kamp veya sportif etkinlik önerisi başlığı altında yer verilen etkinlikler için proje kapsamında alınan genel veli izin belgeleri haricinde etkinliğe özel veli izin belgeleri alınması önemli görülmektedir.

Etkinlikler uygulanırken dikkat edilmesi gereken önemli hususları hatırlamak istiyorsanız ilerleyen sayfalarda detaylı bir şekilde açıklanan **“ETKİNLİKLER UYGULANIRKEN NELERE DİKKAT EDİLMELİ?”** başlıklı içeriği gözden geçirebilirsiniz.

## MESAJINI GÜÇLENDİR

Hedeflenen kazanıma yönelik planladığınız etkinliği yaparken konu ve kazanımla ilişkilendirilebilecek örnek ayeti kerimelerden, hadisi şeriflerden, özlü sözlerden faydalanabilirsiniz.

Size örnek olarak verilen ayetlerde, açıklama bölümlerine de yer verilmiştir. Konuya hâkimiyetinizi artırmak ve mesajın öğrenci üzerindeki etkisini tamamlamak için bu bölümden de yararlanabilirsiniz.

## HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET

Yapılan etkinlikler neticesinde öğrencideki bilgi, tutum ve davranış değişikliklerini rahatlıkla gözlemleyebilmeniz için ikisi öğrenci tarafından birisi de veli tarafından doldurulması istenen toplam üç adet form oluşturduk. Bu formları, fasikülün sonunda bulabilirsiniz.

Formlardan birincisi, öğrencinin proje kapsamında “Dürüstlük ve Adalet Değeri” ile ilgili eğitimsel etkinlikleri yapmaya başlamadan önce dijital ortamda ya da kâğıt formlar aracılığıyla uygulanması planlanan “Dürüstlük ve Adalet Değeri Öğrenci Ön Test” başlıklı formdur. Bu form, “Dürüstlük ve Adalet Değeri” ile ilgili ilk çalışmaya başlamadan önce öğrenci tarafından doldurulmalıdır.

Formların ikincisi de öğrencinin proje kapsamında “Dürüstlük ve Adalet Değeri” ile ilgili eğitimsel etkinlikleri tamamladıktan sonra dijital ortamda ya da kâğıt formlar aracılığıyla uygulanması planlanan “Dürüstlük ve Adalet Değeri Öğrenci Son Test” başlıklı formdur. Öğrenci, “Dürüstlük ve Adalet Değeri” ile ilgili planlanan etkinlikleri tamamladıktan sonra yine öğrenci tarafından doldurulmalıdır.

Üçüncü form ise öğrencinin velisi tarafından proje kapsamında “Dürüstlük Ve Adalet Değeri” ile ilgili eğitimsel etkinlikleri tamamlamasından sonra doldurulması istenen “Dürüstlük ve Adalet Değeri Veli Değerlendirme Ölçeği” başlıklı formdur. Veli, “Dürüstlük Ve Adalet Değeri” ile ilgili planlanan etkinlikleri tamamladıktan sonra bu formu dijital ortamda veya kâğıt üzerinde doldurmalıdır.

Fasikülde belirtilen kazanımlarla ilgili örnek olarak sunulan etkinlikler dört hafta üzerinden, aylık olarak planlanmış ve her fasikülün bir ay içerisinde tamamlanması öngörülmüştür.

Fasikülde belirtilen kazanımlarla ilgili örnek olarak sunulan etkinlikler dört hafta üzerinden, aylık olarak planlanmış ve her fasikülün bir ay içerisinde tamamlanması öngörülmüştür.

## DEĞER ADI: ADALET ve DÜRÜSTLÜK

| UYGULANACAK AY                         | MAYIS                                                                     |                                                                                       |
|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| HEDEFİNİ BELİRLE                       | KAZANIM                                                                   |                                                                                       |
|                                        | ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI                                                  |                                                                                       |
|                                        | MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ                                                    |                                                                                       |
| HANGİ FAALİYETLERİ YAPARCAĞINI BELİRLE | HİKAYE YORUMLAMA ÖNERİSİ                                                  |    |
|                                        | MULTİMEDİA ÖNERİSİ                                                        |    |
|                                        | OKUL İÇİ ETKİNLİK ÖNERİSİ                                                 |   |
|                                        | SOSYAL SORUMLULUK VE TOPLUM HİZMETİ/ OKUL DIŞI / MAHALLE ETKİNLİK ÖNERİSİ |  |
|                                        | ŞEHİR VE KÜLTÜR/ KAMP VE SPORTİF ETKİNLİK ÖNERİSİ                         |  |
|                                        | DENE/SÖYLE/ÜRET HAREKETE GEÇ ÖNERİSİ                                      |  |
|                                        | VELİ ÇALIŞMALARI ÖNERİSİ                                                  |  |
| MESAJINI GÜÇLENDİR                     | AYET-İ KERİMELE                                                           |  |
|                                        | HADİS-İ ŞERİFLER                                                          |  |
|                                        | ÖZLÜ SÖZLER                                                               |  |
| HEDEFİN NERESİNDE OLDUĞUNU KONTROL ET  | ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ÖNERİSİ                                            |  |

# MAYIS AYI FASİKÜLÜ

## DEĞER ADI: ADALET ve DÜRÜSTLÜK -1

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| HEDEFE ODAKLAN               | <b>KAZANIM</b><br>Değerli eğitici,<br>bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürü-<br>teceğiniz faaliyetlerle öğrencilere ne-<br>ler kazandırabileceğinizi bu bölümde<br>bulabilirsiniz.                                                                                                                                                                          | <ol style="list-style-type: none"><li>1. Dürüstlüğün anlamını ve bireye kazandırdıklarını kavrar.</li><li>2. Her durumda dürüst olmanın önemini bilir.</li><li>3. Güvenilir olmak ve sözünde durmanın önemini fark eder.</li><li>4. Emanete riayet etmenin önemini kavrar.</li><li>5. İş hayatında dürüstlüğün önemini bilir.</li><li>6. Dürüstlük ve toplumsal güven arasındaki ilişkinin önemini kavrar.</li><li>7. Dürüstlük ve adalet arasındaki ilişkiyi fark eder.</li></ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| UYGULAMA MEKÂNINI<br>BELİRLE | <b>ÇEDES UYGULAMA<br/>MEKANLARI</b><br>Değerli eğitici,<br>bu bölüm, yapmayı planladığınız et-<br>kinliği ÇEDES uygulama mekanla-<br>rından hangilerinde yapabileceğiniz<br>hakkında sizlere hatırlatıcı olarak ha-<br>zırlanmıştır.                                                                                                                        | ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer<br>verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer<br>belirlenir.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| HAZIRLAN                     | <b>MOTİVASYON VE<br/>ÖN BİLGİ</b><br>Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı<br>planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi<br>nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek<br>içerikler bulacaksınız.<br>Sizler daha farklı motivasyonu ve il-<br>giyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve<br>uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler<br>örnek olarak size sunulmuştur. | <ul style="list-style-type: none"><li>• Sevgili gençler, daima doğruyu söyleyen, kimseyi kandır-<br/>mayan, yalan atmayan, güvenilir, işini zamanında bitirme-<br/>ye ve en güzel şekilde yapmaya dikkat eden insanları kısa-<br/>ca nasıl tanımlayabiliriz?</li><li>• Başkaları tarafından nasıl anılmak istediğinizi hiç düşün-<br/>dünüz mü?</li><li>• Başkaları tarafından nasıl anılmak sizi mutlu eder?</li><li>• Arkadaşlarınız sizi anlatırken daima doğruyu söyler, kim-<br/>seyi kandırmaz, yalan söylemez, güvenilir, işini zama-<br/>nında bitirmeye ve en güzel şekilde yapmaya dikkat eder<br/>dese ne hissedersiniz?<br/>Bir de tersini düşünelim;</li><li>• Arkadaşınız sizi anlatırken yalancı, asla güvenemezsin,<br/>emanetine sahip çıkmayabilir, sırlarını başkalarıyla payla-<br/>şabilir dese, ne hissedersiniz?</li></ul> <p>Etrafımızdaki insanların bizim hakkımızdaki düşüncelerini,<br/>yaşanan olaylar karşısında gösterdiğimiz tepkiler ve davra-<br/>nışlarımız şekillendirir. Doğru ve dürüst olmak, hem bizim iç<br/>mutluluğumuz için hem de toplumsal düzen için büyük önem<br/>taşıyor. Dürüstlüğün önemini oyunlarla ve gezilerle pekiştirerek<br/>öğrenmeye ne dersiniz?</p> |



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerlerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

### DÜRÜSTLÜK KAZANDIRIR



Bir gece vaktiydi. Hz. Ömer, (r.a.) her zaman olduğu üzere Medine sokaklarını gezmekteydi ki ansızın durakladı. Önünden geçmekte olduğu evde geçen bir tartışma dikkatini çekmişti. Bir anne, kızına:

“–Kızım, yarın satacağımız süte biraz su karıştır!” demekteydi.

Kız ise:

“–Anneciğim, halife süte su karıştırılmasını yasaklamadı mı?” dedi.

Anne, kızının sözlerine sert çıkarak:

“–Kızım, gecenin bu saatinde halife süte su kattığımızı nereden bilecek?” dedi.

Gönlü Allah sevgisi ve korkusu ile dipdiri olan kız, şu muhteşem cevabı verdi:

“–Anneciğim! Halife görmüyor diyelim, Allah da mı görmüyor?...” dedi.

Allah muhabbeti ve korkusuyla dolu temiz bir gönle sahip olan bu nezihe kızın cevabı, Hz. Ömer’i (r. a.) son derece duygulandırdı. Daha sonra bu kızı oğluyla evlendirdi.



## Hikâye Yorumlama Soruları

- Süte su katma davranışını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Para kazanmak için her şey yapılabilir mi?
- Hiç böyle bir örneğe tanık oldunuz mu?
- Hikâyedeki kızın yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?
- Allah'ın (c.c.) bizi her an görüyor olduğunu bilmek bizi dürüst olmaya sevk eder mi?

Cevapları aldıktan sonra eğitici, dürüst davranmak bazen kaybettirir gibi görünse de aslında her zaman doğruluk kazanır. Doğruluk, güneş gibidir. Vakti geldiğinde mutlaka doğar, vurgusu yapar.

## MARANGOZ

Yaşlı bir marangozun emeklilik çağı gelmişti. İşveren müteahhidine, çalıştığı konut yapım işinden ayrılmak, eşi ve büyüyen ailesi ile birlikte daha özgür bir yaşam sürmek düşüncesinden söz etti. Aldığı dolgun ücretini elbette özleyecekti. Emekli olmaya ihtiyacı vardı. Ne var ki müteahhit iyi işçisinin ayrılmasına üzülmüştü. Ve ondan, kendine bir iyilik olarak, son bir ev daha yapmasını rica etti. Marangoz kabul etti ve işe girişti. Ne var ki yaptığı işte gönlünün olmadığını görmek pek kolaydı. Baştan savma bir işçilik yaptı ve kalitesiz malzeme kullandı. Kendini adanmış olduğu mesleğine böyle son vermek ne büyük talihsizlikti.

İşini bitirdiğinde, işveren, evi gözden geçirmek için geldi. Dış kapının anahtarını marangoza uzattı ve:

-"Bu ev senin... Sana benden hediye." dedi. Marangoz şoka girdi. Ne kadarda utanmıştı.

Keşke yaptığı evin kendi evi olduğunu bilseydi! O zaman onu böyle yapar mıydı?

Bizim için de bu böyledir. Gün be gün kendi hayatımızı kurarız. Çoğu zaman da yaptığımız işe elimizden gelenden daha azını koyarız. Sonra da şoka girerek kendi kurduğumuz evde yaşayacağımızı anlarız. Eğer tekrar yapabilirsek çok daha farklı yaparız. Ne var ki geriye dönemeyiz.

Marangoz sizsiniz. Her gün bir çivi çakar, bir tahta koyar ya da bir duvar dikersiniz. "Hayat, bir kendin yap tasarımıdır." Bugün yaptığınız davranış ve seçimler, yarın yaşayacağınız evi kurar. Öyle ise onu akıllıca kurun.

## Hikâye Yorumlama Soruları

- Marangoz, müteahhit evi kendisine hediye olarak verince ne hissetmiş olabilir?
- Marangozun dürüst davrandığını söyleyebilir miyiz?
- Zamanı geri döndürme şansı olsaydı nasıl davranırdı?
- "Hayat, bir kendin yap tasarımıdır." sözünü nasıl yorumlayabiliriz?
- Hikâyeden nasıl bir sonuç çıkarabiliriz?
- Bugün yaptığınız davranış ve seçimler geleceğimizi nasıl şekillendirir?

## MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

<https://www.youtube.com/watch?v=yuL4RMvxKhl>

### Video Tanıtıcı Notlar:

**Başlık:** Değerler Takımı 4. Bölüm-Dürüstlük

**Kaynak:** Diyanet Tv-Youtube Kanalı

**Uygunluk:** Temel eğitim seviyesine uygundur.

**Süre:** 07 Dakika 37 saniye

**Konu:** Alışverişte dürüstlük



## ETKİNLİK HAVUZU



Değerli eğitici,

Bu bölümde ayın değerine uygun öğrencilerimizle birlikte gerçekleştireceğimiz yukarıda sıralanan dört ana başlık altında gerçekleştirebileceğiniz etkinlik örneklerini bulacaksınız.

İmkânlarınıza göre bu etkinliklerden seçtiklerinizi gerçekleştirebilirsiniz. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

**Dikkat:** Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde

yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

### Etkinlik Önerisi-1

#### ŞEHİR, KÜLTÜR GEZİSİ

Değerli eğitici,

Bu ay, değerler kulübünde, sizleri şehirde kültür gezisi yapmaya davet ediyoruz. Amaç; insan, şehir, kültür ve medeniyet arasındaki ilişkiyi keşfetmek, kendi yaşadığımız şehri derinlemesine tanımak ve şehrin zengin kültürel mirasını değerlerle birleştirerek korumak.

Bu gezide, müze ve ören yerlerini, tarihi eserleri, camileri, kaleleri, şehitlikleri, kütüphaneleri, bilim merkezlerini ve üniversiteleri ziyaret edebilirsiniz.

Bu mekânları gezip, şehrinizin tarihini ve kültürünü daha yakından tanıyabilir, soyut ve somut değerlerini öğrencilerinizle birlikte keşfedebilirsiniz.

Gezileriniz sırasında, şehrinizdeki bilim, kültür, sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeleri öğrencilerinizle yakından inceleyebilirsiniz.

Bu sayede, öğrencileriniz, şehrinin büyüme ve gelişme süreçlerini anlayacak, gelecekteki potansiyel projelerde nasıl rol alabileceklerini düşüneceklerdir.

Etkinliklerinizin bir kısmını, şehrinizin tarihi ve kültürel yerlerine uygun bir mekânda gerçek-

leştirebilirsiniz.

Bu sayede; millî ve manevî değerlerimizi, kültürümüzü yaparak, yaşayarak öğrenecek ve gelecek nesillere aktarmanın gururunu yaşayacaklardır.

**Bu ayki etkinliklerimizden biri, şehrinizin tarihi ve kültürel yerlerinden uygun olan bir mekânda gerekli izinler alınarak gerçekleştirilir.**

### **Yapılan geziler sonrasında öğrencilerden;**

- Gezdikleri şehirle ilgili, bir şehir haritası oluşturma, tarihî eserleri maketlerle yapma veya gelecekteki potansiyel projeler için fikir geliştirmeleri istenebilir.
- Duygu ve düşüncelerini yıllar sonra da hatırlayabilmeleri için yapılan gezilerle ilgili bir gezi defteri tutabilecekleri söylenir.
- Gezide öğrendikleriyle ilgili halk oyunları, tiyatro oyunları veya müzik dinletileri gibi kültürel performanslar düzenleyebilecekleri, öğrendikleri kültürü sanatsal bir şekilde ifade edebilecekleri söylenebilir.
- Öğrenciler, gezi sırasında çektikleri fotoğraf ve videoları kullanarak kısa bir film veya belgesel hazırlayabilirler. Bu eserleri sınıf içinde veya okulun sosyal medya hesapları üzerinden paylaşabilirler.
- Belirli bir konuda uzman olan öğrenciler, o konuyla ilgili bir panel düzenleyebilirler. Örneğin, tarihi bir müze ziyareti sonrasında, öğrenciler müzede gördükleri eserler hakkında bir panel düzenleyebilirler.

## **Etkinlik Önerisi-2**

Eğitici, okul yönetimiyle planlama yaparak uygun görülen bir zaman diliminde “İtimat Bakkalıyesi”(Başında görevlisi olmayan kantin etkinliği düzenler.

## **Etkinlik Yönergesi-2**

- Okul idaresinin uygun göreceği bir mekânda kantinde satılan malzemelerden ve taze meyvelerden bir stant oluşturulur.
- Satılacak her şeyin fiyatı üzerine yazılır.
- Stant önünde bekleyen bir görevli bulunmaz. Öğrenciler aldıkları yiyeceğin ücretini para kutusuna bırakırlar.

## **Etkinlik Önerisi-3**

### **BAYRAK KOŞUSU**

Eğitici etkinlik için açık veya kapalı geniş bir alan belirler. Etkinliğe başlamadan önce; Sizce adalet nedir?

- Adaletle deyince aklınıza gelen farklı kavramlar var mı?
- Bu kavramların anlamlarını söylemek ister misiniz?
- Adalet, birey ve toplum için neden önemlidir?

Sorularını yöneltir. Etkinliğe başlatmadan önce sorduğu soruların cevaplarını öğrencilerin kavramları da anlayacağı biçimde verir ve harika bir oyun oynamaya ne dersiniz diyerek oyun kurallarını sayar.

### Etkinlik Yönergesi-3

#### Ön Hazırlık

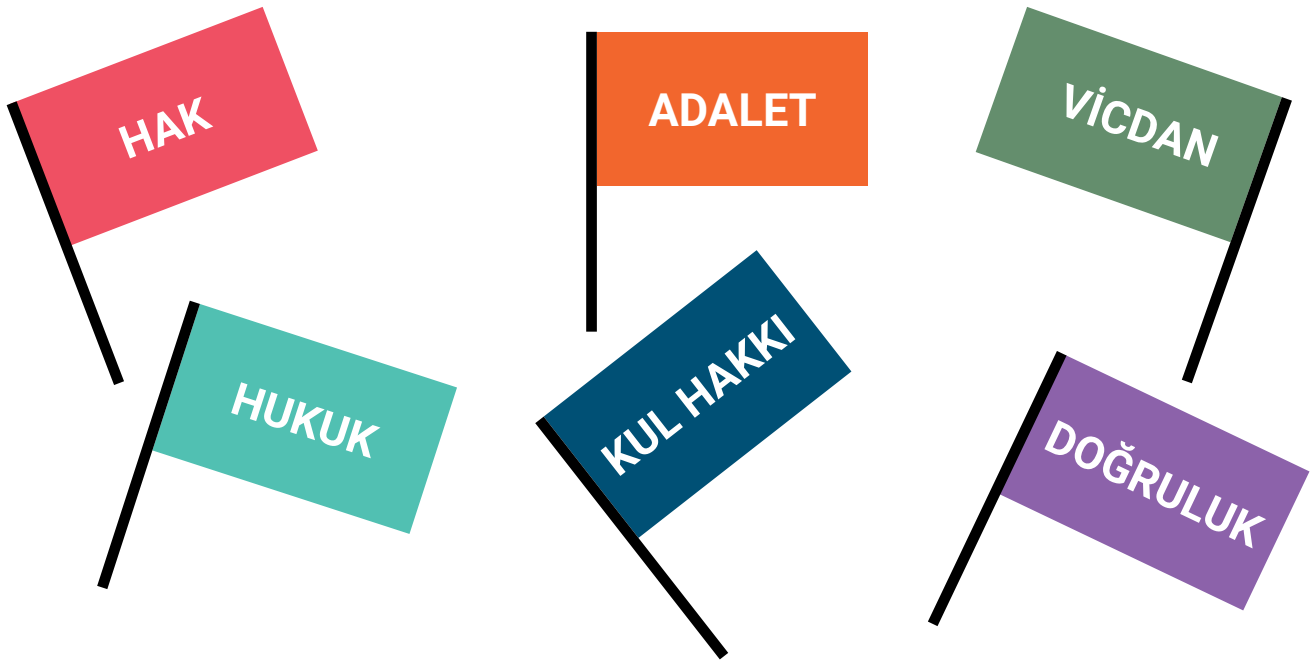
Gerekli Malzemeler;

Kavram bayraklarını hazırlamak için, stick çubuklar, renkli A4 kâğıdı, makas, kalem,

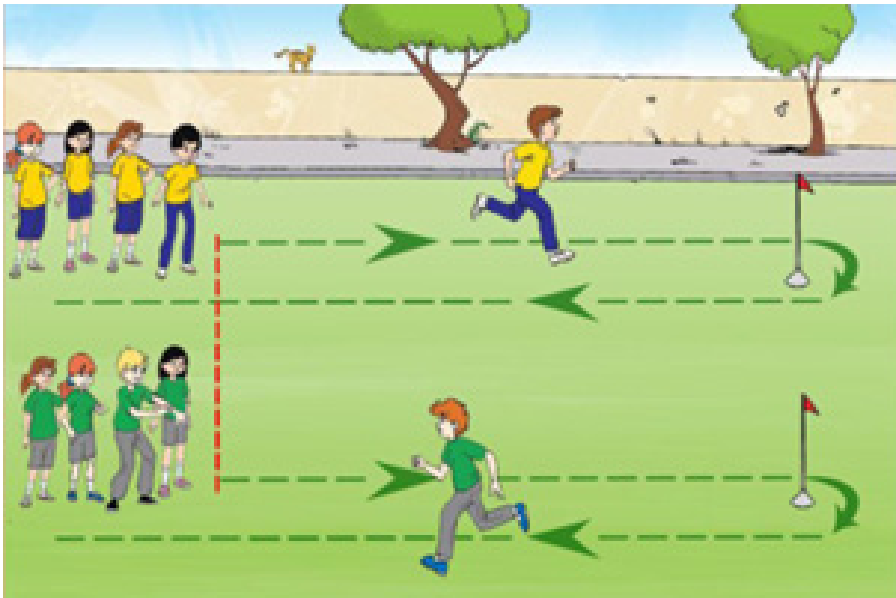
Alan düzenlemesi için, imkânlarına göre antrenman hunisi, koni, slalom çubuğu hazırlar.

#### Hazırlanan bayraklarda kullanılabilecek kavramlar:

Hak, Hukuk, Kul Hakkı, Eşitlik, Doğruluk, Dürüstlük, Vicdan, Tarafsızlık, Düzen, Adalet v.b.



#### Oyun Kuralları



Eğitici, iki grup oluşturur ve her gruptan bir lider belirler. Belirlenen liderlerin adaletli olmaları gerektiğini vurgular.

- Grup liderleri, oyun başlamadan önce kendi gruplarındaki her öğrenciye 1,2,3,4... diye koşu sıra numarası vermelidir. Bunun için gruplara kısa bir süre verilir.
- Takımlar oyun liderinin set başlarında verdiği sıra numarasına göre koşar.
- Tüm gruplar hazır olunca başlama çizgisinde toplanırlar.
- Her iki takımın lideri, eğiticinin işareti ile eğiticinin elinden adaletle ilgili kavramın yazdığı bayrağı alır. Her takımın ilk oyuncusu, kavram bayraklarını aldıktan sonra belirlenen başlangıç noktasında yan yana dizilir ve eğiticinin işareti ile oyun başlar.
- Önceden belirlenen hedefe ulaşıp dönerek kendi grubuna yüksek sesle bayrakta yazan kavramla ilgili çok hızlı bir biçimde özlü bir söz söyleyerek veya cümle kurarak elindeki bayrağı sıradaki arkadaşına teslim eder.
- Sıradaki oyuncu, aynı şekilde eline aldığı bayrakla aynı alanda koşmaya başlar. Dönünce taşıdığı kavram bayrağındaki kavramla ilgili ilk oyuncudan farklı bir özlü söz veya cümle söyleyerek diğer oyuncuya bayrağı teslim eder.
- Koşuyu tamamlayıp kavram bayrağındaki kavramla ilgili özlü söz veya cümle söylemeyen öğrenciye üç puan, söyleyemezse koşudan dolayı bir puan verilir. Oyun, bu şekilde devam eder.
- Eğitici, grupların her koşudaki puanlarını bir deftere not alır.
- Sıradaki oyuncu, bayrağı almadan veya dönüşte cümle kurmadan-özlü söz söylemeden koşmaya başlarsa oyun durdurulmaz ve karşı takım lehine bir puan yazılırken bu hatayı yapan takıma bir (-1) ceza puanı yazılır.
- Kendi koşu yolundan çıkarak rakibinin koşu yoluna girilmesi halinde oyun durdurulmaz ve hakemin işareti ile karşı takım lehine bir puan yazılırken bu hatayı yapan takıma bir (-1) ceza puanı yazılır,
- Koşma için belirlenen alanlara fiziki alanın uygunluğuna göre huni veya slalom çubuğu konulmuşsa bunlara hafif temas olabilir. Bu durum, oyunu bozmaz.
- Oyuncu, yarışma esnasında düşerse oyun durdurulur. Ancak, oyuncu kalkıp devam ederse yarışma devam ettirilir.
- Her grubun son oyuncuya kadar turu bir kez tamamlaması, bir oyun seti olarak değerlendirilir. Toplam set sayısını oyun başlamadan, hazırlanan kavram bayrağı sayısı, zaman ve ortamın uygunluğuna göre eğitici belirler.
- Kazanan grup oyun sonundaki toplam puana göre ilan edilir.
- Beraberlik halinde, tek turluk (Her oyuncu bir kere koşar.) bir yarışma daha yapılır. Tekrar beraberlik halinde kura atışı yapılır.

## Etkinlik Önerisi-4

Eğitici, içerisinde çürük meyvelerin de olduğu dört poşet meyve ve para yerine kullanılacak temsili para kartları hazırlar.

## Etkinlik Yönergesi-4

- Öğrenciler dört gruba ayrılır.
- Her gruba bir meyve poşeti verilir.
- Pazar tezgâhı kurmaları ve meyveleri satmaları istenir.
- Eğitici, yorum yapmadan tüm tezgâhlardan alışveriş yapar.
- Öğrencilerin çürük meyveleri satıp satmadığı, fiyatlandırmayı doğru ve adil bir şekilde yapıp yapmadığını gözlemler.

Etkinliğin sonunda gözlemlerini öğrencilerle paylaşır ve aşağıdaki soruları yöneltmek farkındalık oluşturmaya çalışır.

- Bir doktor, mesleği ile ilgili neyi yanlış yapabilir?
- Bir avukat, mesleği ile ilgili neyi yanlış yapabilir?
- Bir hâkim veya savcı, mesleği ile ilgili neyi yanlış yapabilir?
- Bir öğretmen, mesleği ile ilgili neyi yanlış yapabilir?
- Bir mühendis, mesleği ile ilgili neyi yanlış yapabilir?
- Bir youtuber, neyi yanlış yapabilir?
- Her mesleğin cüzdanla vicdan arasına sıkışan yönleri olabilir mi?
- Mesleğimiz ne olursa olsun, nasıl davranmalıyız?

Eğitici öğrencilere; gelecekte hangi mesleğe sahip olursak olalım dürüst olmaya çalışmalı, işimizi vaktinde, en doğru şekilde yapmayı bir vatan borcu aynı zamanda kulluk borcu olarak görmeliyiz, vurgusu yapar.

**NOT:** Etkinlik bir pazar gezisi etkinliği de olabilir. Öğrencilerden pazarda gözlem yapmaları istenerek gezi sonunda beraber değerlendirme yapılır.

## Etkinlik Önerisi-5

Eğitici, aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltmek farkındalık oluşturmaya çalışır.

- Dünya tarihinde, verdiği adil kararlarla ve adaletli yönetimiyle ün salmış bir devlet adamı sorsam, aklınıza gelen bir isim olur mu?
- Adaletle yönetilen ülkeler daha güçlü ve uzun ömürlü olur, sonucuna ulaşabilir miyiz?

## Etkinlik Yönergesi-5

Eğitici, öğrencilerden yaşadıkları sürece adaleti korumuş, verdiği adil kararlarla ve adaletli yönetimiyle ün yapmış yönetici ve idarecileri araştırmalarını, elde ettikleri bilgileri derleyip görsel materyallerle zenginleştirerek poster hazırlamaları ister.

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayet, hadis ve özlü sözlerden örnekler bulacaksınız.

### Ayet-i Kerimeler

#### Hûd Suresi, 112. Ayet

Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyurulduğu gibi dosdoğru ol! Siz de azıp sapmayın. Allah, yaptıklarınızı çok iyi görmektedir.

#### Ahzab Suresi, 70. ve 71. Ayetler

Ey iman edenler! Allah'a itaatsizlikten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve resulüne itaat ederse gerçekten büyük bir kazanç elde eder.

### Hadis-i Şerifler

#### Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuştur;

"Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona hainlik yapmaz, ona yalan söylemez, onu zor durumda yüzüstü bırakmaz."

(Tirmizî, Birr, 18)

### Özlü Sözler

"Dürüstlük pahalı bir mülktür. Her insanda bulunmaz." **Hiz. Ömer**



## HEDEFE NE KADAR YAKLAŖTIĐINI KONTROL ET

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ölçme değerlendirme önerisi bulacaksınız.

### Ölçme Değerlendirme Önerisi

- Etkinliklere başlamadan önce fasikülün sonunda bulunan “Veli Mektubunu” verilerinize ulaştırabilir, “Adalet ve Dürüstlük Öğrenci Ön Testini” öğrencilerinize uygulayabilirsiniz.
- Öğrencilerden ay boyunca yaptıkları faaliyetlerde neler hissettiklerini, yaşamlarında ne gibi farklılıklar olduğunu anlatan günlük tutmalarını isteyebilirsiniz.

# MAYIS AYI FASİKÜLÜ

## DEĞER ADI: ADALET ve DÜRÜSTLÜK -2

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| HEDEFE ODAKLAN            | <b>KAZANIM</b><br>Değerli eğitici,<br>bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.                                                                                                                                                               | <ol style="list-style-type: none"><li>1. Kul hakkı kavramını bilir.</li><li>2. Hangi davranışların kul hakkı olduğunu fark eder.</li><li>3. Haksızlığa uğradığında nasıl davranması gerektiğini bilir.</li><li>4. Gördüğü haksızlıklar karşısında doğru davranış geliştirebilir.</li><li>5. Adaleti, eşitliği ve hakkaniyeti bilerek hakkını arayabilir.</li><li>6. Kul hakkı yemenin en tehlikeli olanının kamu kaynaklarını yanlış kullanmak olduğunu fark eder.</li></ol>                                                                         |
| UYGULAMA MEKÂNINI BELİRLE | <b>ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI</b><br>Değerli eğitici,<br>bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.                                                                                                                      | ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer belirlenir.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| HAZIRLAN                  | <b>MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ</b><br>Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız.<br>Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur. | <p>Eğitici, öğrencilerine aşağıdaki soruyu yönelterek dikkat çeker.</p> <p>"Kardeşinizle balkona çıkıp bir oyun oynamak istediniz. Balkon kapısını açtınız. Bir de baktınız ki balkona üst komşu tarafından sofra silkelenmiş, her yer zeytin çekirdeği ve yumurta kabuğu dolu..."</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Ne düşünürsünüz?</li><li>• Olayı kul hakkına girmek olarak düşünebilir miyiz?</li><li>• Kul hakkı deyince aklınıza neler geliyor?</li><li>• Hakkımızın ihlal edildiğini düşündüğümüzde nasıl davranmalıyız?</li></ul> |

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerlerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

### KUMAŞ TÜCCARI



Kendi halinde bir tüccardı. Bir gün, kumaşları gemiye yükledi. Endonezya'ya gitti ve oraya yerleşti. İşini orada devam ettirdi. Kumaşları kaliteliydi. Tam da o bölge halkının aradığı cinstendi. Kendisi kanaat sahibi bir insandı. Kazancı az olsun, temiz olsun düşüncesindeydi. Bir gün geç geldi, iş yerine. Ama kasada fazlaca para vardı. Belli ki tezgâhtar iyi bir kâr elde etmişti, sattığı mallardan. Merak etti, sordu:

-Hangi kumaşlardan sattın?

-Şu kumaştan, efendim.

-Metresini kaçaya verdin?

-On akçeye.

-Nasıl olur? diye hayret etti, tüccar.

-Beş akçelik kumaşı on akçeye nasıl satarsın? Bize hakkı geçmiş adamcağızın. Görsen tanır mısın onu? Hemen bul, gelmesini rica et.

Tezgâhtar gitti, müşteriye buldu, getirdi. Dükkân sahibi müşteriye karşısında görür görmez, helâlik istedi ve fazla parayı müşteriye uzattı. Müşteri şaşırılmıştı. Böyle bir durumla ilk defa karşılaşılıyordu.

-Ne demekti, hakkını helâl et?

Olay kısa sürede dilden dile dolaştı. Çok geçmeden kralın kulağına kadar vardı. Sonunda kral, kumaş tüccarını saraya çağırdı ve sordu:

-Sizin yaptığınız bu davranışı daha önce biz ne duyduk ne de gördük. Bunun aslı nedir?

-Ben, dedi, tüccar, Müslümanım. İslâm dini böyle emreder. Müşterinin bana hakkı geçmişti. Dolayısıyla kazancıma haram girmişti. Ben sadece bir yanlış düzelttim. Kral, İslâm nedir, Müslümanlık nedir? gibi soruları peş peşe sordu.

Tüccar, birer birer sorularını cevapladı. Kral ilk defa duyuyordu, böyle bir dinin varlığını. Fazla zaman geçirmeden İslâmı kabul etti. Daha sonra kısa süre içinde de halk Müslüman oldu. 250 milyonluk nüfusa sahip olan bugünkü Endonezya'nın Müslümanlığı kabul etmesindeki sır sadece beş akçelik bir kumaş ve hakkaniyete uygun küçük(!) bir davranış idi...

Yapılan tek şey vardı, sadece: İnandığı gibi yaşamak, sahip olduğu güzellikleri çevresiyle paylaşmaktı. Efendimiz'in müjdesi herkese açık: "Doğru ve güvenilir tüccar, kıyamet gününde peygamberler, sıddıklar (doğrular) ve şehitlerle beraberdir." Yani, asıl olan söz dili değil, hal diliydi. Konuşmaktan çok yaşamaktı. İnandığı gibi anlatmaktan ziyade inandığı gibi yaşamaktı...

*Kaynak: Dini Değerler Serisi/Kul Hakkı, DİB*

## **Hikâye Yorumlama Soruları**

- Hikâyede en çok hoşunuza giden ne oldu?
- Tüccar siz olsaydınız aynı şekilde davranır mıydınız?
- Hakkaniyete uygun davranmak ne demektir?
- Hikâyede geçen "Asıl olan söz dili değil, hal diliydi. Konuşmaktan çok yaşamaktı. İnandığı gibi anlatmaktan ziyade inandığı gibi yaşamaktı." Sözlerini nasıl yorumlayabiliriz?
- Yapılan doğru veya yanlış davranışların toplumsal etkileri nasıl olabilir?



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerlerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

### KERVAN



Musa Efendi, tarlada çalışırken kan ter içinde bir adamın koşarak geldiğini gördü.

-Hayırdır, nereye koşuyorsun, ey yabancı? dedi. -Sorma, dedi, adam.

-Şu tepenin arkasından kervanla geçiyorduk. Kurtlar saldırdı. Çok yaralı var. Ben canımı zor kurtardım. Yardım aramaya çıktım. Gözünü seveyim, köylülere bir haber sal da yardıma gelsinler.”

-Tamam, sen koş, ben ahaliyi topla peşinden gelirim, dedi.

Musa Efendi, telaşla koşarak köy meydanına gidiyordu ki birden yabancının doğruyu söyleyip söylemediğinden emin olamadı. İlk defa gördüğü, kim olduğunu bilmediği birinin sözü için koca köyü ayağa kaldırmak istemedi. Durdu, düşündü. Geri döndü. Adamın gösterdiği tepeye doğru giderken bir de ne görsün? O kan ter içindeki telaşlı yabancı ırmağın kenarına uzanmış, eline de bir salkım üzüm almış, keyif çatmıyor mu? Musa Efendi, o zaman niyetini

anladı. Eline yerden bir odun aldı, yürüdü adamın üzerine.

-Vay, bre utanmaz! Aklın sıra, köylüyü arkama takıp bizi tepelere salacaktın, arkamızdan köyü soyacaktın, ha! Ben şimdi gösteririm sana, kurdu kuşu, dedi.

Adamın gözleri fal taşı gibi açıldı. Çarıklarını bile almadan tabana kuvvet kaçtı.

Ey iman edenler! Bilmeden birilerine zarar verip de sonra yaptığınıza pişman olmamanız için, yoldan çıkmışın biri size bir haber getirdiğinde doğruluğunu araştırın. (Hucurat/6)

*Kaynak: Hikâyelerle Çocuklara 40 Ayet DİB Yayınları*

## **Hikâye Yorumlama Soruları**

- Hikâyeden nasıl bir sonuç çıkarmalıyız?
- Musa Efendi, köylüye inansaydı neler olabilirdi?
- Bize söylenen her söze inanmalı mıyız?
- Bize bir şey anlatıldığında ilk tepkimiz nasıl olmalı?

## MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

### Örnek 1

<https://www.youtube.com/watch?v=w1P92RWgc0c>

#### Video Tanıtıcı Notlar:

**Başlık:** Şefkat Medeniyeti 4.Bölüm / Yitik Taşı

**Kaynak:** Diyanet TV-YouTube Kanalı

**Uygunluk:** Temel eğitim ve ortaöğretim

**Süre:** 05 dakika 11 saniye

**Konu:** Kültürümüzde kul hakkına verilen önem, harama el sürmeme bilinci.



## ETKİNLİK HAVUZU



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ayın değerine uygun öğrencilerimizle birlikte gerçekleştireceğimiz yukarıda sıralanan dört ana başlık altında gerçekleştirebileceğiniz etkinlik örneklerini bulacaksınız.

İmkânlarınıza göre bu etkinliklerden seçtiklerinizi gerçekleştirebilirsiniz. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

**Dikkat:** Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde

yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

### Etkinlik Önerisi-1

Eğitici öğrencilere

- En çok neye sinirlenirsiniz?
- Arkadaşınız hoşlanmadığınız bir davranışta bulunduğunda ne hissedersiniz?
- Yalan söylemek, hile yapmak, başkaları ile alay etmek, verdiği sözde durmamak, gerçek hayatta veya sosyal medyada hakaret etmek, iftira atmak, birisini dövmek ya da yaralamak, kötü zanda bulunmak... Saydığım bütün bu eylemleri tek cümle ile özetleyin dersem ne dersiniz?
- Hepsine kul hakkı, diyebilir miyiz? Sorularını yönelterek kul hakkı hakkındaki farkındalıklarını arttırır.

### Etkinlik Yönergesi-1

Eğitici kulüp öğrencilerinden bir hafta boyunca sınıf içinde, okul genelinde veya çevrelerinde gördükleri hak ihlallerini listelemelerini ister. Listelemeyi yaparken aile büyüklerinden yardım alabileceklerini söyler.



Bu hak ihlalleri insanların birbirine, çocuklara, hayvanlara, doğaya ve topluma karşı yapılan ihlaller olabilir.

Öğrenci listelerinden ortak bir liste derlenerek pano oluşturulabilir veya afiş hazırlanarak okul duvarlarına asılabilir, yapılacak şenliklerde sergilenmesi sağlanabilir.

## Etkinlik Önerisi-2

Eğitici, mahalleli ve esnafla buluşma etkinliği düzenler. Etkinlik öncesi öğrenci velileriyle, okul idaresiyle ve ziyaret edilecek esnaf/esnaflarla görüşerek ön hazırlık ve bilgilendirme yapar.

## Etkinlik Yönergesi-2

Eğitici, öğrencileri mahalle etkinliği hakkında bilgilendirir. Öğrenciler iki gruba ayrılır. Aşağıdaki soruları örnek vererek ziyaret sırasında bu soruları sorabileceklerini, kendilerinin de sorular ekleyebileceğini söyler.

- Günlük hayatınızda ve aile yaşantınızda kul hakkına girmemek için nelere dikkat ediyorsunuz?
- İş hayatınızda kul hakkına girmemek için nelere dikkat ediyorsunuz?
- Dürüst olmak, insana ne kazandırır?
- Adalet kavramını nasıl tanımlarsınız?
- Adalet ve dürüstlük konusunda yaşadığınız ve bize aktarabileceğiniz anılarınız var mı?

Birinci grup esnaf ziyareti yapmak için dükkânın içine girip esnafla sohbet ederken ikinci grup gözlem yapar. Konuşmaları, ziyaret edilen esnafın yüzüne yansıyan duyguları tarif etmeye, ziyaret esnasında yaşananları gözlemlemeye odaklanır. İmkân varsa eğitici ziyaret edilmesi planlanan kişilerden izin alarak ziyaret görüşmelerinin video kaydını da alabilir.

Sıradaki ziyaret mekânına geçildiğinde görüşmeyi gerçekleştiren grup gözlem yapar, gözlem yapan grup da görüşme gerçekleştirir. Etkinlik bu şekilde sürdürülür. Etkinlik sonrası ortak değerlendirme yapılır.

## Etkinlik Önerisi-3

Eğitici, haksızlığa uğradığımızı düşündüğümüzde hakkımızı en güzel şekilde savunmalıyız. Hz. Ali'nin (r.a.) çok güzel bir sözü vardır, bu konuda. Şöyle der: " Hakkını aramayanın hakkı yoktur." Bir mesaj verir, aslında bize.

- Bu mesaj ne olabilir sizce?
- Haksızlığa uğradığımızı düşündüğümüzde hakkımızı aramalıyız. Ama nasıl? Hakkımızı ararken nelere dikkat etmeliyiz?

- Hakkımızı ararken başkasına haksızlık edebilir miyiz, mesela?
- Belediyemizden veya muhtarımızdan da bir şeyler isteyebilir miyiz?
- Yan mahallede oyun parkı var, bizde yok deyip talepte bulunabilir miyiz?

Öğrencilerden cevaplar alındıktan sonra eğitici “ Şimdi mahallemizde bir tur atmaya ne dersiniz?” diyerek heyecan uyandırır.

### Etkinlik Yönergesi-3

Eğitici, öğrencilere mahallede bir tur atacaklarını söyleyerek gezi sırasında mahallede gördükleri eksiklikleri not etmelerini ister.

Mahallede ihtiyaç duyulan veya olması istenen eksiklikler tespit edilir.

- Bisiklet yolu, oyun parkı, futbol/basketbol sahası, kaykay parkuru yapılması,
- Parktaki kırık salıncakların tamir edilmesi,
- Mahallenizdeki bozuk yolların düzeltilmesi,
- Çöp kutusu yetersizliği,
- Geri dönüşüm kutuları,
- İkinci el kıyafet biriktirme kutusu talebi gibi,

öğrencilere mahallelerinde gördükleri eksikliğe göre kaymakamlığa, belediyeye veya mahalle muhtarına dilekçe yazdırılarak hak arama konusunda farkındalıkları artırılır.

|                                                                                                                                                                                                                      |                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| .....                                                                                                                                                                                                                | Kaymakamlığına |
| .....                                                                                                                                                                                                                | Muhtarlığına   |
| Mahallemizdeki eksikleri tespit ettik. Tespit ettiğimiz bu eksiklikler mahallemizde ..... yapılmasını olumsuz etkilemekte ve bu yüzden ..... mağduriyetleri yaşanmaktadır. Mağduriyetimizin giderilmesini istiyorum. |                |
| Gereğini bilgilerinize arz ederim.                                                                                                                                                                                   |                |
| İletişim                                                                                                                                                                                                             |                |
| Adres                                                                                                                                                                                                                | T.C. No        |
|                                                                                                                                                                                                                      | imza           |
|                                                                                                                                                                                                                      | Ad-Soyad       |

Velilerden yetkili kurumlara dilekçe yazılması ve ilgili kurumlara gidilmesi aşamasında çocuklarına destek olmaları istenir.

## Etkinlik Önerisi-4

Eğitici; öğrencilere, “Gördüğünün yarısına, duyduğunun hiçbirisine inanma!” sözünü hiç duydunuz mu?

Size gelen yanlış bir haber sonrası hiç kalp kırdınız mı?, diye sorar.

Günlük hayatın içinde birçok kişi hakkında, birçok haber, bilgi işitebiliriz. Duyduğumuz bu şeyler; yanlış, hatalı, eksik, abartılı ya da kasıtlı olabilir. Bunu göz önünde bulundurarak her kulağımıza gelene hemen inanmamamız ve araştırmadan bir insan veya olay hakkında hemen karar vermememiz gerekir. Aksi halde; kötü zan sahibi, iftiracı veya dedikoducu biri olabilir, kul hakkına girebiliriz. Oyun oynayarak ispatlamaya ne dersiniz?

## Etkinlik Yönergesi-4

Eğitici, kazanıma ulaşmak için oyunu iki farklı yolla anlatabilir.

### Seçenek 1: Kulaktan Kulağa

- Oyun için bir ebe seçilir ve oyuncular yan yana oturur.
- Eğitici, ebe olan öğrencinin kulağına adalet, dürüstlük veya kul hakkıyla ilgili bir deyim, özlü söz veya atasözü söyler.
- Ebe ne duyduysa bunu yanındaki arkadaşına yalnız bir kere söyler.
- Son oyuncuya gelinceye kadar kulaktan kulağa söyleme devam eder.
- En sondaki öğrenci ne duyduysa bunu yüksek sesle herkese söyler.
- Eğitici, söylenen deyim veya atasözünde eksikliği ve yanlışlığı gidererek doğrusunu söyler.

### Seçenek 2: Nerde Kalmıştık

- Eğitici, öğrencilerden on beş tanesinin öne çıkmasını ister.
- Birbirlerini göremeyecekleri, her birinin öndeki arkadaşının sırtını göreceği şekilde dizilmelerini söyler.
- Arkasında neler olup bittiğine bakmak oyun kuralları gereği yasaktır.
- Eğitici, sıranın başındaki öğrencinin kendisine doğru dönmesini ister.
- Yapacağı hareketi sadece bir kere yapacağını, aynı hareketi kendisinden sonra gelecek arkadaşına yapmasını isteyeceğini söyler.
- El ve ayaklarını kullanarak beş altı aşamalı bir hareket yapar. Diğer öğrenciler yapılan hareketi görmez.
- Hareketi gören öğrenci, sıradaki arkadaşının kendisine dönmesini isteyerek aynı hareketleri yapmaya çalışır. Arkadaşı da kendisinden sonraki arkadaşına aklında kalan hareketleri yapmaya çalışır.
- Son öğrenciye kadar oyun aynı şekilde devam eder.

- Eğitici, oyuna başlarken yapmış olduğu hareketleri tekrar yapar.
- Tüm ğrenciler, yapılan ilk hareket ile son hareket arasındaki farkı gözlemlemiş olur.

Eğitici, "Gördüğünün yarısına, duyduğunun hiçbirisine inanma!" sözüne inanıp kul hakkına girmeden önce gelen haberin doğruluğunu araştırmaya ne dersiniz? Yüce Rabb'imiz de bizi bu konuda şöyle uyarıyor:

"Ey iman edenler! Eğer bir fsık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük edersiniz de sonra yaptığınızı pişman olursunuz."(Hucurat/6) diyerek etkinliği sonlandırır.

### Etkinlik nerisi-5

|     | DAVRANIş                                                | PUAN |
|-----|---------------------------------------------------------|------|
| 1.  | Başkasına ayrılan yiyeceği yemem.                       |      |
| 2.  | Haksız yere bir kişi yi diğerlerine tercih etmem.       |      |
| 3.  | Yalan söylemem ve hile yapmam.                          |      |
| 4.  | Dedikodu yapmam, kimseye iftira etmem.                  |      |
| 5.  | Arkadaşımın sırrını açıklamam.                          |      |
| 6.  | Borcumu zamanında öderim.                               |      |
| 7.  | Verdiğim sözde dururum.                                 |      |
| 8.  | Hırsızlık yapmam.                                       |      |
| 9.  | Problemlerimi şiddet uygulayarak zmem.                |      |
| 10. | Hiç kimseyi kmsemem.                                 |      |
| 11. | Kim olursa olsun haklının tarafında olurum.             |      |
| 12. | Sıra için kuyruğun sonuna geçerim.                      |      |
| 13. | Suumu başkasının üzerine atmam.                        |      |
| 14. | Tanımadıklarım hakkında yerli yersiz konuşmam.          |      |
| 15. | Verdiğim zararları uygun yolla telafi etmeye çalışırım. |      |

### Etkinlik Yönergesi-4

- Eğitici; öğrencilerden verilen tabloyu evde sakın bir ortamda, düşünerek, hakkaniyetle doldurmalarını ister.
- Öğrenci, her maddede kendisine on üzerinden bir puan verir.
- Zayıf olduğunu düşündüğü maddeleri başka bir kağıda yazması, kğıdın başına da "ARTIK BUNLARA YER YOK!" başlığıyla odasında görebileceği bir yere asması istenir.

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayet, hadis ve özlü sözlerden örnekler bulacaksınız.

### Ayet-i Kerimeler

#### Bakara Suresi, 188. Ayet

Mallarınızı aranızda haksızlıkla yemeyin. Bile bile, günaha saparak, insanların mallarından bir kısmını yemeniz için onun bir parçasını yetkililere aktarmayın.

#### İsra Suresi, 35. Ayet

Ölçtüğünüz zaman tastamam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu hem daha iyidir hem de sonucu daha güzeldir.

### Hadis-i Şerifler

#### Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor;

“Müslüman kardeşini küçük görmesi kişiye kötülük olarak yeter. Her Müslümanın kanı, malı ve onuru diğer Müslümana haram (dokunulmaz)dır.”

(Müslüm, Birr, 32)

#### Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor;

“Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir hak varsa **altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü** gelmeden evvel o kimseyle helalleşsin! Helalleşmediği takdirde, hesap gününde sevapları varsa, yaptığı zulüm kadar sevaplarından alınır hak sahibine verilir. Şayet iyilikleri yoksa haksızlık yaptığı kardeşinin günahlarından alınarak onun üzerine yüklenir.”

(Buhârî, Mezâlim, 10; Rikâk, 48)

### Özlü Sözler

“İyi olmak kolaydır, zor olan adil olmaktır.” (V. Hugo)

“Her iki tarafı da dinlemeden karar veren, kararı doğru olsa dahi, doğru hareket etmiş olmaz.”

**Seneca**

## HEDEFE NE KADAR YAKLAŖTIĐINI KONTROL ET

Değerli eğitici,

Bu b3l3mde ilgili değerle iliŖkilendirilebilecek 3lçme değerlendirme 3nerisi bulacaksınız.

### 3lçme Değerlendirme 3nerisi

- 3đrencilere kazanımları ile ilgili g3nl3k tutturabilirsiniz.
- 3đrencinin evde, ailesi ve akrabalarıyla birlikte gerçekteŖtirebileceđi bir etkinliği de g3rev olarak verebilirsiniz.

# MAYIS AYI FASİKÜLÜ

## DEĞER ADI: ADALET ve DÜRÜSTLÜK-3

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| HEDEFE ODAKLAN            | <b>KAZANIM</b><br>Değerli eğitici,<br>bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.                                                                                                                                                               | <ol style="list-style-type: none"><li>1. Adaletin temel ilkelerini fark eder.</li><li>2. Adalet değeri ile ilgili kavramları yorumlayabilir.</li><li>3. Adalet değerinin günlük hayattaki yerini fark eder.</li><li>4. Adalet değerinin toplumsal huzur açısından önemini kavrar.</li></ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| UYGULAMA MEKÂNINI BELİRLE | <b>ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI</b><br>Değerli eğitici,<br>bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.                                                                                                                      | ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer belirlenir.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| HAZIRLAN                  | <b>MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ</b><br>Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız.<br>Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur. | <p>Değerli gençler,</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Adaletli davranmakla ilgili yaşadığınız veya şu an aklınıza gelen bir örnek verebilir misiniz?</li><li>• Babanız, kardeşinize iki çikolata verirken size bir tane verse,</li><li>• Öğretmeniniz kızlara ödev yok, erkekler ödev yapacak, dese,</li><li>• Okul idaresi, uzun saçlı öğrenciler derse geç katabilir, dese,</li><li>• Böyle bir ortamda mutlu ve huzurlu olabilir misiniz?</li><li>• Sağlıklı bir toplum yapısında adaletin önemi nedir?</li><li>• Toplumda, adil bir ortam olmazsa ne gibi sorunlar yaşanabilir? Adaleti sağlamış olurlar mı?</li><li>• Adaleti sağlamış olurlar mı?</li></ul> <p>Sorularını yönelterek adalet kavramının önemi konusunda farkındalık oluşturun.</p> |



|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Adalet, hakka uymak, haklı ve haksızı ayırt etmek, zulmü önlemek, mağdurun hakkını teslim etmek anlamına gelir.</p> <p>Vicdan sahibi bir insan; doğru, dürüst ve adil olmaya çalışır ve karar vermesi gerektiğinde adalet ile karar verir.</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Peki, yakın arkadaşınız kavgada haksız olsa siz kimi tutarsınız?</li><li>• Kendinizin, arkadaşınızın ve yakın akrabasının aleyhinde bile olsa Allah için doğru, dürüst şahitlik yaparak, adâleti titizlikle ayakta tutar mısınız?</li></ul> <p>Adalet, toplumları sağlam bir şekilde ayakta tutarken dürüstlük, kişileri güvenli, sevilen ve herkesin takdirini kazanan bireyler haline getirir. Dürüst bireylerden oluşan toplumlar; adaletle yaşarlar, asırlar boyu sağlam kökler ve sağlam nesiller oluştururlar.</p> <p>Sizlerin özünde bulunan bu güzellikleri; geziler ve etkinliklerle yaparak, yaşayarak hayatımızın önemli bir parçası ve kişiliğimiz haline getirmeye ne dersiniz? O halde, haydi gençler! Özümüzde olanı gözümüzle de görünür hale getirebilmek için hep beraber oyunlara başlayalım.</p> |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Değerli eğitici,

*Bu bölümde ilgili değerın kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.*

# KAŞAĞI



Ahırın avlusunda oynarken aşağıda, gümüş söğütler altında görünmeyen derenin hüznü şırıltısını işitirdik. Evimiz iç çitin büyük kestane ağaçları arkasında kaybolmuş gibiydi. Anem, İstanbul'a gittiği

İçin benden bir yaş küçük olan kardeşim Hasan'la artık Dadaruh'un yanından hiç ayrılmıyorduk. Bu, babamın seyisi, yaşlı bir adamdı. Sabahleyin erkenden ahıra koşuyorduk. En sevdiğimiz şey atlardı. Dadaruh'la birlikte onları suya götürmek, çıplak sırtlarına binmek, ne doyulmaz bir zevkti. Hasan korkar, yalnız binemezdi. Dadaruh, onu kendi önüne alırdı. Torbalara arpa koymak, yemliklere ot doldurmak, gübreleri kaldırmak eğlenceli bir oyundan daha çok hoşumuza gidiyordu. Hele tımar. Bu en zevkli şeydi. Dadaruh eline kaşağıyı alıp işe başladı mı, tıkı...tıkı... tıkı... tıkı... tıpkı bir saat gibi... Yerinde duramaz:

- Ben de yapacağım, diye tuttururdum.

O vakit Dadaruh, beni Tosun'un sırtına koyar, elime kaşağıyı verir:

- Hadi yap, derdi.

Bu demir gereci hayvanın üstüne sürter ama o uyumlu tıkırtıyı çıkaramazdım.

- Kuyruğunu sallıyor mu?

- Sallıyor.

- Hani bakayım?

Eğilirdim, uzanırdım. Ama atın sağrısından kuyruğu görünmezdi.

Her sabah ahıra gelir gelmez:

- Dadaruh, tımarı ben yapacağım, derdim.

- Yapamazsın.

- Niçin?

- Daha küçüksün de ondan...

- Yapacağım.

- Büyü de öyle.

- Ne zaman?

- Boyun at kadar olduğunda...

At, ahır işlerinde yalnız tımarı beceremiyordum. Boyum atın karnına bile varmıyordu. Oysa, en keyifli, en eğlenceli şey buydu. Sanki kaşağının düzenli tıkırtısı, Tosun'un hoşuna gidiyor, kulaklarını kısıyor, kuyruğunu kocaman bir püskül gibi sallıyordu. Tam tımar biteceğine yakın huysuzlanır, o zaman Dadaruh:

-Höyt, diye sağrısına bir tokat indirir, sonra öteki atları tımara başlardı. Ben bir gün, yalnız başıma kaldım.

Hasan'la Dadaruh dere kenarına inmişlerdi. İçimde bir tımar etmek hırsı uyandı. Kaşağıyı aradım, bulamadım. Ahırın köşesinde, Dadaruh'un penceresiz küçük bir odası vardı. Buraya girdim. Rafları aradım. Eyerlerin arasına falan baktım. Yok, yok! Yatağın altında, yeşil tah-tadan bir sandık duruyordu. Onu açtım. Az daha sevincimden haykıracaktım. Annemin bir hafta önce İstanbul'dan gönderdiği armağanlar içinden çıkan fakfon kaşağı,

pırlıl pırlıl parlıyordu. Hemen kaptım. Tosun'un yanına koştum. Karnına sürtmek istedim. Ra-hat durmuyordu.

- Sanırım acıtıyor, dedim.

Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivriydi. Biraz kö-reltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca yeniden denedim. Gene, atların hiçbirisi durmuyordu. Kızdım. Öfkemi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim. On adım iler-deki çeşmeye koştum. Kaşağıyı yalağın taşına koydum. Yerden kaldırılabildiğim en ağır bir taş olarak üstüne hızlı hızlı indirmeye başladım. İstanbul'dan gelen, üstelik Dadaruh'un kul-lanmaya kıyamadığı bu güzel kaşağıyı ezdim, parçaladım. Sonra yalağın içine attım. Babam, her sabah dışarıya giderken bir kere ahıra uğrar, öteye beriye bakardı. Ben, o gün gene ahırda yalnızdım. Hasan, evde hizmetçimiz Pervin'le kalmıştı. Babam çeşmeye bakarken yalağın içinde kırılmış kaşağıyı gördü; Dadaruh'a haykırdı:

- Gel buraya!

Soluğum kesilecekti, bilmem neden, çok korkmuştum. Dadaruh şaşırđı, kırılmış kaşığı ortaya çıkınca. Babam bunu kimin yaptığını sordu.

Dadaruh:

- Bilmiyorum, dedi.

Babamın gözleri bana döndü, daha bir şey sormadan:

- Hasan, dedim.

- Hasan mı?

- Evet, dün Dadaruh uyurken odaya girdi. Sandıktan aldı. Sonra yalağın taşında ezdi.

- Niye Dadaruh'a haber vermedin?

- Uyuyordu.

- Çağır şunu, bakayım.

Çitin kapısından geçtim. Gölgeli yoldan eve doğru koştum. Hasan'ı çağırdım. Zavallının bir şeyden haberi yoktu. Koşarak arkamdan geldi. Babam pek sertti. Bir bakışından ödümüz kopardı. Hasan'a dedi ki:

- Eğer yalan söylersen seni döverim!

- Söylemem.

- Pekâlâ, bu kaşığı niye kırdın?

Hasan, Dadaruh'un elinde duran alete şaşkın şaşkın baktı! Sonra sarı saçlı başını sarsarak:

- Ben kırmadım, dedi.

- Yalan söyleme, diyorum.

- Ben kırmadım.

- Doğru söyle, darılmayacağım. Yalan çok kötüdür, dedi. Hasan inkârda direndi. Babam öfkелendi. Üzerine yürüdü.

- Utanmaz, yalancı, diye yüzüne bir tokat indirdi.

- Götür bunu eve; sakın bunu bir daha buraya sokma. Hep Pervin'le otursun, diye haykırdı.

Dadaruh, ağlayan kardeşimi kucağına aldı. Çitin kapısına doğru yürüdü. Artık, ahırda hep yalnız oynuyordum. Hasan evde hapsedilmişti. Annem geldikten sonra da bağışlanmadı. Fırsat düştükçe:

-O yalancı, derdi, babam.

Hasan; yediğı, tokat aklına geldikçe ağlamaya başlar, güç susardı. Zavallı anneciğim, benim iftira atabileceğime hiç ihtimal vermiyordu.

-Aptal Dadaruh, atlara ezdirmiş olmasın, derdi.

Ertesi yıl, annem, yazın gene İstanbul'a gitti. Biz yalnız kaldık. Hasan'a ahır hâlâ yasaktı. Geceleri yatakta atların ne yaptıklarını, tayların büyüyüp büyümediğini bana sorardı. Bir gün

birdenbire hastalandı. Kasabaya at gönderildi. Doktor geldi. "Kuşpalazı!" dedi. Çiftlikteki köylü kadınlar eve üşüştiler. Birtakım tekir kuşlar getiriyorlar, kesip kardeşimin boynuna sarıyorlardı. Babam yatağın başucundan hiç ayrılmıyordu.

Dadaruh çok durgundu. Pervin, hüngür hüngür ağlıyordu.

- Niye ağlıyorsun, diye sordum.
- Kardeşin hasta.
- İyi olacak.
- İyi olmayacak.
- Ya ne olacak?
- Kardeşin ölecek, dedi.
- Ölecek mi?

Ben de ağlamaya başladım. O hastalandığından beri Pervin'in yanında yatıyordum. O gece hiç uyuyamadım. Dalar dalmaz, Hasan'ın hayali gözümün önüne geliyor, "İftiracı! İftiracı!" diye karşımda ağlıyordu.

Pervin'i uyandırdım:

- Ben Hasan'ın yanına gideceğim, dedim.
- Niçin?
- Babama bir şey söyleyeceğim.
- Ne söyleyeceksin?
- Kaşağıyı ben kırmıştım, onu söyleyeceğim.
- Hangi kaşağıyı?
- Geçen yılki. Hani babamın Hasan'a darıldığı...

Sözümü tamamlayamadım. Derin hıçkırıklar içinde boğuluyordum. Ağlaya ağlaya Pervin'e anlattım. Şimdi babama söylersem Hasan da duyacak belki beni bağışlayacaktı.

- Yarın söylersin, dedi.
- Hayır... Şimdi gideceğim.
- Şimdi baban uyuyor, yarın sabah söylersin. Hasan da uyuyor. Onu öpersin, ağlarsın, seni bağışlar.
- Pekâlâ!
- Haydi, şimdi uyu!

Sabaha kadar gene gözlerimi kapayamadım. Hava henüz ağarırken Pervin'i uyandırdım. Kalktım. Ben içimdeki zehirden vicdan azabını boşaltmak için acele ediyordum. Yazık ki zavallı suçsuz kardeşim, o gece ölmüştü.

Sofada çiftlik imamıyla Dadaruh'u ağlarken gördük. Babamın dışarıya çıkmasını bekliyorlardı.

ÖMER SEYFETTİN

## Hikâye Yorumlama Soruları

- Hikâyenin kahramanı siz olsaydınız nasıl davranırdınız?
- Hasan, atılan iftira sonrası kendini nasıl hissetmiş olabilir?
- Abisinin bir yıl boyunca gerçeği saklamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Bu süreçte, Hasan ceza çekerken nasıl davranması gerekirdi?
- Bu davranışı nasıl adlandırabiliriz?
- Hasan, üzüntüden hasta olmuş olabilir mi?
- Kardeşinin ölümünden sonra kahramanımız ne hissetmiş olabilir?
- Hikâyeden nasıl bir sonuç çıkarabiliriz?
- Bir hata yaptığımızda zaman geçirmeden hak dilemek neden önemlidir?

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerlerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

## YÜREĞİMİZDEKİ ADALET/VİCDAN



Ahmet Bey ve ailesi, çok sevdikleri ve uzun yıllar yaşadıkları Anadolu'nun küçük ve şirin kasabasından Ankara'ya yeni taşınmışlardı. Metin, ailenin büyük oğlu olmasının sorumluluğuyla bu yeni sürece küçük kardeşlerinin uyum sağlayabilmesi adına elinden geleni yapıyordu. Ancak, kendisi yeni başladığı okuluna bir türlü alışamamıştı. Sınıf başkanı ve sınıf arkadaşları aralarına yeni katılan Metin'i hiç iyi karşılamamışlardı. Yeni sınıf arkadaşlarına karşı alaycı ve küçümseyen tavırlar sergiliyorlar, bunu da fiili ve sözlü olarak hissettiriyorlardı. Bu süreçte en aktif rolü sınıf başkanı alıyordu.

Metin ne yaparsa yapsın sınıf başkanının bu tavırlarında bir değişiklik olmuyordu. Bir gün, sınıfta sadece Metin ve sınıf başkanının üç haylaz arkadaşı kalmıştı. Elleri bulunduran metal bir cetveli, sınıf içerisinde birbirlerine atarak havada yakalamaya çalışıyorlardı. Arka sırada oturan Metin, sessizce sınıftan çıkacağı sırada, sınıf başkanının arkadaşına tutması için attığı cetvel akıllı tahtanın ekranına saplandı. Kırılan ekranın sesi adeta kulaklarında ve yüreklerinde ürkütücü bir ses halinde yankılanmıştı. Metin, tam sınıf kapısına yaklaşmışken buz kesti, geriye döndüğünde ekranın parçalandığını ve sınıftaki dört haylazın birbirlerine korkmuş bir halde baktıklarını gördü. Sınıf başkanı bir anda bu şoku atlattı ve sınıf kapısına



koşarak kapıyı kapattı. Ardından Metin'i kolundan tutarak:

-Senin yüzünden oldu, dikkatimi dağıttın, dedi. Metin irkilmişti:

-Sana, sınıf içinde bu cetvelle oynama demiştim. Bak ne yaptın, diyerek bütün suçu, Metin'e atarak ona iftira ediyordu.

Başkanın etrafındaki arkadaşları ise suskunluklarını bozarak:

-Evet, evet, senin yüzünden oldu, diyerek sınıf başkanına adeta bağlılıklarını bildiriyor, bu suça ortak oluyorlardı. Metin:

-Yapmayın! Yalan söylüyorsunuz. Benim suçsuz olduğumu biliyorsunuz, dese de bu dört kafadarı merhamete getiremiyordu. Tam bu sırada, sınıfa nöbetçi öğretmen girdi.

-Bu ne gürültü, neler oluyor, demesiyle akıllı tahtanın kırık camlarını görmesi bir oldu.

-Kim yaptı, bunu, sorusuna sınıf başkanının hiç beklemeden verdiği cevap yetişt:

- Öğretmenim Metin, uyarmamıza rağmen cetveli havaya atıp tutmaya çalışıyordu. Bizi dinlemedi ve en son cetvelle oynarken akıllı tahtayı kırdı. Bilerek yapmadı, öğretmenim ama onu uyarmıştık. Olacağı buydu, dedi. Metin ağlayarak:

-Ben, yapmadım öğretmenim. Ben yapmadım, diyordu.

Sınıf başkanı ve arkadaşları bu kurgu üzerine okul müdürüne aynı ifadeyi verdi. Metin çaresizdi, bire karşı dört kişiydi. Okula Metin'in babasını davet ettiler. Okul müdürü, durumu kendisine aktardı. Ahmet Bey, olgun ve hayat tecrübesi olan bir insandı.

-Benim oğlum bu yaşına kadar hiç yalan söylemedi. Ne kaybederse kaybetsin, dünya karşısında olsa asla yalan konuşmaz, dedikten sonra Metin'e dönüp:

-Oğlum, insanlar bazen istemeden hata yapabilir. Bu telafisi olan bir şey. Yanlışlıkla kırdıysan sen yaptıysan lütfen söyle, dedi. Metin:

-Hayır babacığım! Sen bana dürüstlüğü canımızdan daha aziz olduğunu öğrettin. Ben yapmadım, diyerek olan biteni olduğu gibi anlattı. Sonra, Müdürün odasına dört kafadarı çağırdılar. İfadelerini tekrar ettiler. Sınıf başkanı birkaç kez yemin ederek de iftirasını adeta perçinliyordu.

Okul müdürü Salih Bey, kır saçlarını eğitime adanmış okullarda ağartmıştı. Tecrübeli ve öğrenci halinden anlayan babacan biriydi. Çocukların hepsini derin tecrübesiyle süzdükten sonra Ahmet Bey'e yöneldi.

- Siz müsterih olun. Bu çocukların hepsi de çok güzel yüreklidir. Olduysa da kaza ile olmuş. Burada suçlu aramıyoruz. Hepsi benim evlatlarım, korkmuşlar, yarın gelip olan biteni bana anlatacaklar. Ben buna, adımın Salih olduğu kadar eminim. Benim öğrencilerim bilir ki dürüstlük kadar büyük bir zenginlik yoktur. Bu işin sonunda hiç kimseye ceza vermeyeceğim. Çünkü, adalet sizin içinizde kendi kararını verecek; yanlış karar verirsiniz üzüntüsünü, acısını ömrünüz boyunca hissedeceksiniz. Yüreğinizde ortaya çıkacak adaletin doğru olacağına inanıyorum. Şimdi gidin, değerli öğrencilerim ve yarına kadar düşünün ve bana yüreğinizin gerçek adaletiyle gelin, dedi.

Ertesi gün, erkenden sınıf başkanı ve arkadaşları müdür kapısının önünde bekliyorlardı.

-Gelin evladım oturun ve bana şimdi gerçekleri anlatın, dedi Salih Bey.

Öğrenciler, Salih Beyin yüzüne bakamıyorlardı. Pişman olduklarını hata ettiklerini ve bir daha asla doğruluktan ayrılmayacaklarını söylediler. Okul müdürü ayağa kalktı ve kollarını açarak:

- Gelin bakalım buraya, dedi. Öğrencilerine sarıldı.

- İnsan hata yapar çocuklar. Önemli olan hatada ısrar etmemektir. Siz doğruluğu, haktan tarafa olmayı seçtiniz. Yüreğinizin adalet sesinden hiç ayrılmayın; haydi şimdi gidin ve Metin'den özür dileyin, dedi. Bu üç arkadaş, utana sıkıla Metin'in yanına geldiler, özür dilediler. Metin de onları affetti. Doğruluk güneş gibi ortaya çıkmıştı, yine. Öyle değil miydi? Tarih boyunca bunun sayısız örnekleri vardı. Doğruluk, adalet er ya da geç ortaya mutlaka çıkar, insan yaptıklarının bir gün mutlaka karşılığını görür. Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu bulacak; kim de zerre kadar kötülük işlemişse mutlaka onun karşılığını bulacak.

Bu talihsiz olaydan sonra Metin ve arkadaşları çok güzel bir dostluk kurdular. Hayatları boyunca doğruluk üzere olacakları güzel bir dostluk...

## **Hikâye Yorumlama Soruları**

- Sınıf başkanı ve etrafındaki arkadaşlarının yapması gereken en doğru davranış ne olurdu?
- Siz sınıf başkanı olsaydınız nasıl davranırdınız?
- Metin'in yerinde siz olsaydınız ne hissederdiniz?
- İftira atmak kul hakkına girer mi?
- Bir hata yaptığınızda özür diler misiniz?

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerlerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz, öğrencilerle yorumlama yapılabilecek görsel içerikler bulacaksınız.

Eğitici, öğrencilerin halka oluşturacak şekilde oturmalarını isteyerek aşağıdaki resmi gösterir.



### Görsel Yorumlama Soruları

- Bu görsel hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Bize ne anlatmak istiyor olabilir?
- Görseldeki kadının gözlerinin bağlı olmasını, elindeki keskin kılıcı ve teraziyi nasıl yorumlayabiliriz?
- Sizin adaleti sağlamakla sorumlu olduğunuz hâkimlik, avukatlık gibi bir mesleğiniz olsaydı nasıl davranırdınız? Annenizin, babanızın, yakın bir arkadaşınızın aleyhine de olsa adaletli davranabilir miydiniz?

Eğitici, öğrencilerden cevapları aldıktan sonra, aşağıdaki açıklamayı yapar.

Adaletin sembolü olan görselde, kadının elindeki “kılıç”, adaletin verdiği cezaların caydırıcılığını ve gücünü; “terazi” adaletin dengeli bir şekilde dağıtılması gerektiğini; kadının gözünün bağlı olması ise hüküm verenin tarafsız olması gerektiğini anlatır.

## MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

### Örnek 1

<https://www.eba.gov.tr/video/izle/37904bb59a13e354141d68b786ca47be8c162ba53a001>

#### Video Tanıtıcı Notlar:

**Başlık:** Dürüstlük ve Güven

**Kaynak:** EBA

**Uygunluk:** Temel Eğitim ve Ortaöğretim

**Süre:** 07.22 dk.

**Konu:** Kamera vicdanınızdır.



### Örnek 2

[https://youtu.be/2aAw1\\_zy2Ds?si=Sg\\_UI7pAv5oMGrJ7](https://youtu.be/2aAw1_zy2Ds?si=Sg_UI7pAv5oMGrJ7)

#### Video Tanıtıcı Notlar:

**Başlık:** Kök Değerler ADALET teması Röportajımız

**Kaynak:** Nevzat Ayaz SBL TV

**Uygunluk:** Ortaöğretim

**Süre:** 02.01 dk.

**Konu:** KoAdalet nedir?



## ETKİNLİK HAVUZU



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ayın değerine uygun öğrencilerimizle birlikte gerçekleştireceğimiz yukarıda sıralanan dört ana başlık altında gerçekleştirebileceğiniz etkinlik örneklerini bulacaksınız.

İmkânlarınıza göre bu etkinliklerden seçtiklerinizi gerçekleştirebilirsiniz. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

**Dikkat:** Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

### Etkinlik Önerisi-1

Eğitici, gerekli ön görüşme ve planlamaları yaparak toplumda adaleti sağlamakla görevli kamu kurumlarından birine veya mahallede bulunan bir hukuk bürosuna ziyaret düzenler.

### Etkinlik Yönergesi-1

Eğitici; avukat, savcı, hâkim, polis gibi mesleklere sahip insanlar mesleklerini hakkıyla yapmasalar toplumsal adalet nasıl etkilenir?

Kendilerinden öğrenmeye ne dersiniz, diyerek yapacakları ziyaret hakkında bilgi verir.

Öğrencilere aşağıdaki soruları örnek olarak vererek, ziyaret öncesi röportaj için soru hazırlamalarını ister.

- Mesleğinizin toplumda adaleti sağlamak için önemi nedir?
- Mesleğiniz hakkıyla yapılmazsa ne tür sıkıntılar yaşanabilir?

## Etkinlik Önerisi-2

Eğitici, uygulama mekânına elinde bir pasta (Pizza veya uygun görülen başka bir gıda olabilir.) girer.

## Etkinlik Yönergesi-2

Eğitici, merakla bakan öğrencilere:

“Çocuklar, bugün hep birlikte pasta yiyip keyifli zaman geçireceğiz” der. Pastayı açar. Tüm çocukları masanın etrafına toplar.

“Çocuklar, şimdi pastayı birlikte dilimleyelim” der. Eğitici, dilimleri keserken bazılarını büyük, bazılarını küçük dilimler. Öğrencilerin tepkilerini alır ve sorular sorarak çocukları yönlendirir.

“Çocuklar, pasta kesimimi beğendiniz mi?”

“Siz olsaydınız nasıl dilimlerdiniz? Neden?”

“Size küçük dilim verilseydi ne hissederdiniz?”

“Bu olayda, herkese eşit paylaşım yapmak neden önemlidir?”

Sorularına cevap alındıktan sonra adaletle davranmanın önemine vurgu yapılır ve öğrenciler, pastalarını eşit dilimler halinde yerler.

## Etkinlik Önerisi-3

### SESSİZ SESLİ ADALET

Eğitici, etkinliği uygulamadan önce aşağıda verilen dürüstlük ve adaletle ilgili özlü sözlerden öğrenci sayısı kadar kâğıtlara yazarak ön hazırlık yapar. Kâğıtları katlayarak bir torbanın/ kutunun içine atar.

- İyi olmak kolaydır, zor olan adil olmaktır.
- Kılıcın yapamadığını adalet yapar.
- Adalet dünyadan kalkarsa, insan hayatına değer verecek bir şey kalmaz.
- Kötülüğü adaletli, iyiliği de iyilikle karşıla.
- Adalet, kutup yıldızı gibi yerinde durur ve geri kalan her şey, onun etrafında döner.
- Medeniyetin ilk şartı, adalettir.
- Bir saat adaletle hükmetmek, bir sene ibadet etmekten daha hayırlıdır.
- Adalet, mülkün temelidir.
- Adalet güzeldir. Fakat, devlet büyüklerinde olsa daha güzeldir.
- Adaletsizliği, adaletle yıkmak gerekir.

- Sevginin kurduğu devleti, adalet devam ettirir.
- Adaletin olmadığı yerde ahlak da yoktur.
- Haksızlığın karşısında susan dilsiz şeytandır.
- Adalet yerini bulsun, dünya cennet olsun.
- Adalet, vicdanın sesidir.
- Doğruluk, sonsuzluğun güneşidir, nasıl olsa doğar.
- Gerçek başarıların en geçerli yolu doğruluktur.
- Hiçbir miras, doğruluk kadar zengin değildir

### Etkinlik Yönergesi-3

- Eğitici, öğrencileri gruplara ayırır. Her grup kendine bir ad belirler.
- Her gruptan bir öğrenci tahtaya gelerek kutudan bir kâğıt seçer ama sıra kendisine gelmeden elindeki kâğıdı açmaz.
- Birinci gruptan gelen öğrenci, çektiği kâğıdı açarak sessizce okur.
- Birinci grupta bulunan öğrenciler, arkadaşlarının ne söylemek istediğini dudak okuyarak bulmaya çalışırlar.
- Cümleyi doğru olarak söyleyebilmeleri için bir dakika süre verilir.
- Bir dakika boyunca anlatan öğrenci kâğıttaki özlü sözü tekrar okur.
- Grup, cümleyi eksiksiz ve kâğıttaki ile aynı biçimde söyleyebilirse iki puan alır.
- Tahtaya çıkan öğrencinin grubu cümleyi doğru söyleyemezse diğer gruplara en fazla iki kez söz hakkı verilir.
- Cümleyi doğru söyleyen grup, iki puan kazanır.
- Sıradaki grup öğrencisi, kendi grubuna kâğıttaki cümleyi okur.
- Tahtaya çıkan öğrenciler, sırayla kutudan kâğıt seçip anlatmaya devam eder ve oyun bu şekilde devam eder.
- En çok puanı toplayan grup, oyunu kazanır.

Etkinlik tamamlanınca eğitici öğrencilere, “Kutudan/torbadan çekilen cümlelerden sizi en çok hangisi etkiledi?” diye sorar ve öğrencilerin söylediği cümlelerin anlamı ve önemi üzerine kısa bir sohbet ile etkinlik sonlandırılır.

## Etkinlik Önerisi-2

Eğitici; hâkim, savcı, avukat, sanık, tanık şeklinde yaka kartları hazırlar. Toplumda adaleti sağlamak ile ilgili görev alanlar, hazırlanan kartlar kullanılarak tanıtılır.

## Etkinlik Yönergesi-2

- Eğitici; okulda, sınıfta, sosyal hayatta öğrencilerin karşılaştığı sorunlar olup olmadığını sorarak varsa bir kâğıda not alır.
- Eldeki malzemeler kullanılarak bir mahkeme salonu oluşturulur.
- Öğrencilere; avukat, hâkim, savcı, sanık, tanık, kâtip, polis, mağdur ve izleyiciler olarak görev dağılımı yapılarak görevlerine çalışmaları istenir.
- Öğrencilerin yaşadığı sorunlardan veya zorlayıcı olmayan basit bir konu seçilerek duruşmayı canlandırmaları istenir. Etkinlik sonrası hep beraber değerlendirme yapılır.

Eğitici, birey ve toplum hayatında adaletin önemine vurgu yapar.



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayet, hadis ve özlü sözlerden örnekler bulacaksınız.

## Ayet-i Kerimeler

### Nisâ Suresi, 135. Ayet

Ey iman edenler! Kendinizin veya anne babanızın ve akrabanızın aleyhine bile olsa adaleti ayakta tutun, Allah için şahitlik eden kimseler olun. (İnsanlar) zengin olsunlar, yoksul olsunlar Allah onlara sizden daha yakındır. Öyleyse siz hislerinize uyup adaletten ayrılmayın. Eğer adaletten sapar veya üzerinize düşeni yapmaktan geri durursanız bilin ki Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.

### Nahl Suresi, 90. Ayet

Muhakkak ki Allah adaleti, ihsanı, akrabaya karşı cömert olmayı emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklar. İşte Allah, aklınızı başınıza almanız diye size böyle öğüt veriyor.

## Hadis-i Şerifler

Yine bir gün sahâbînin biri, Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz'in yanında oturuyordu. Bu sırada yanına küçük oğlu geldi. O da evlâdını muhabbetle kucaklayıp öptü ve dizine oturttu. Az sonra o sahâbînin küçük kızı da geldi. Adam onu dizine değil, yanına oturttu. Bunu gören Peygamber Efendimiz hemen müdâhale ederek ona:

**“Çocuklar arasında adâleti gözetmeli değil miydin?”** buyurdu.

Yani Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- evlâda muhabbetini paylaştırırken de kız ile erkeğe farklı davranmamak, birini diğerine tercih etmemek gerektiğini ifade buyurdu.

(Beyhakî, Şuab, VII, 468; Heysemî, VIII, 156)

## Özlü Sözler

“En mükemmel adalet, vicdandır.” **Victor Hugo**

“Haksızlığa yönelip bütün insanların senin peşinden gelmesi yerine, adaletli olup yalnız kalman daha iyidir.” **M. Gandhi**

## HEDEFE NE KADAR YAKLAŖTIĐINI KONTROL ET

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ölçme değerlendirme önerisi bulacaksınız.

### Ölçme Değerlendirme Önerisi

- Öğrencilerden ay boyunca yaptıkları faaliyetlerde neler hissettiklerini, yaşamlarında ne gibi farklılıklar olduğunu anlatan günlük tutmalarını isteyebilirsiniz.
- Öğrencinin evde, ailesi ve akrabalarıyla birlikte gerçekleştirebileceği bir etkinliği de görev olarak verebilirsiniz.

# MAYIS AYI FASİKÜLÜ

## ADALET ve DÜRÜSTLÜK -4

|                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| HEDEFE ODAKLAN            | <b>KAZANIM</b><br>Değerli eğitici,<br>bu hafta yapacağınız etkinlik ve yürüteceğiniz faaliyetlerle öğrencilere neler kazandırabileceğinizi bu bölümde bulabilirsiniz.                                                                                                                                                               | <ol style="list-style-type: none"><li>1. Devlette adalet değerinin önemini fark eder.</li><li>2. Adalet ve eşitlik arasındaki farkı kavrar.</li><li>3. Ekip çalışmasının önemini kavrar.</li><li>4. Bireysel hataların toplumsal etkileri olduğunun farkına varır.</li></ol>                                                                                                                                                                                                   |
| UYGULAMA MEKÂNINI BELİRLE | <b>ÇEDES UYGULAMA MEKANLARI</b><br>Değerli eğitici,<br>bu bölüm, yapmayı planladığınız etkinliği ÇEDES uygulama mekanlarından hangilerinde yapabileceğiniz hakkında sizlere hatırlatıcı olarak hazırlanmıştır.                                                                                                                      | ÇEDES Uygulama Usul ve Esasları bölümünde yer verilen uygulama mekânlarından uygun olan bir yer belirlenir.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| HAZIRLAN                  | <b>MOTİVASYON VE ÖN BİLGİ</b><br>Değerli eğitici, bu bölümde yapmayı planladığınız etkinliğe öğrencilerinizi nasıl hazırlayabileceğinize dair örnek içerikler bulacaksınız.<br>Sizler daha farklı motivasyonu ve ilgiyi artırıcı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz. Buradaki içerikler örnek olarak size sunulmuştur. | <p>Sevgili Gençler</p> <p>Suç işleyenin cezasını almadığı bir ülkede toplumsal barış sağlanabilir mi?</p> <p>Devletin adalet ile yönetilmesi neden önemlidir?</p> <p>Eğitici, soruların cevabını aldıktan sonra aşağıdaki konulara vurgu yapar.</p> <p>Bir ülkede adaleti sağlamak ve adil bir yargılama sistemi oluşturmak devletin temel görevlerinden birisidir. Devleti güçlü kılan toplumsal barışı sağlayan ve birlikte yaşamı kolaylaştıran yegâne değer adalettir.</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>Toplumdaki güveni ancak her şeyin sonunda adil bir mahkemenin bulunabileceği inancı sağlar. Adil bir yargılama sonucunda vicdanlar rahatlar. Nitekim suç işleyen biri işlediği bu suçtan dolayı duyduğu vicdan acısını alacağı ceza ile dengeler.</p> <p>“Ben bir suç işleyerek hata yaptım. Ancak hâkim bana cezamı verdi ve sonuçta cezamı çektim. Artık ben de normal bir insanım ve toplumda huzurlu bir şekilde yaşayabilirim” der.</p> <p>Öte yandan mağdur taraf da “Ben bir haksızlığa uğradım ancak bana haksızlık yapan da mahkemede yargılandı ve cezalandırıldı artık kişisel bir husumetim kalmadı” der ve rahatlar Böylece toplumsal barış ve huzur sağlanmış olur.</p> <p>Şimdi hep beraber toplumda adalet ve düzeni sağlamakla görevli kişileri ziyaret ederek adalet hakkında yorumlar almaya ne dersiniz?</p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerın kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

### MUM



Hız. Ömer(r.a.), kendi işi için ayrı, devlet işi için ayrı mum yakardı. Şahsına ait işleri göreceği zaman devlet hazinesinden mum kullanmayacak kadar hassastı.

Bir gece, makamında çalışırken bir arkadaşısı ziyaretine geldi. Selam verdi. Hazreti Ömer(r.a.), işine ara vermedi. Onunla sohbet etmedi ve işine devam etti. Bir süre sonra, yanmakta olan mumu söndürerek cebinden çıkardığı başka bir mumu yaktı ve arkadaşısıyla bundan sonra sohbet etti. Bu duruma şaşırın arkadaşısı, "Neden az önce benimle konuşmadın, neden diğer mumu söndürüp bir başka mum yaktın?" diye sorunca şöyle cevap verdi:

-Sen geldiğinde devlet işleri ile meşguldüm. Yanan mum da devlet hazinesine aitti. Sen, benim arkadaşımsın ve gelişinin sebebi beni ziyaret etmek. Özel işim için devletin hazinesinden bir imkânı kullanamazdım. Bu sebeple işimi bitirip seninle sohbet edeceğim zaman o mumu söndürüp kendi paramla aldığım bu mumu yaktım.

Bu cevabı duyan arkadaşı, duygulandı, gözleri doldu ve şöyle dua etti: “Ey Rabb’im, sen Ömer gibi adaletli ve kul hakkını gözeten idarecileri başımızdan eksik etme.” Âmin

*Kaynak: Dini Değerler Serisi/Kul Hakkını Gözetmek, DİB Yayınları*

## **Hikâye Yorumlama Soruları**

- Hz. Ömer’in halifeliği sırasında en çok hangi özelliği ile anıldığını biliyor musunuz?
- Bir devlet adamının adil olması neden önemlidir?
- Kamuya ait kaynakları kullanırken nelere dikkat etmeliyiz?
- Okullardaki kamu kaynakları neler olabilir?
- Ülkedeki tüm öğrenciler cep telefonlarını okullarında şarj ederlerse ne olur?
- Okulda çeşme ve ışıkları gereksiz yere açık bırakırsak kimin hakkına girmiş oluruz?
- Devlet malını yanlış kullanırsak tüm ülke insanların hakkına girmiş olabilir miyiz?

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerın kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz hikâye örneklerini bulacaksınız.

### FATİH SULTAN MEHMED VE İKİ PAPAZ



İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet, bütün mahkûmları serbest bırakmıştı. Fakat, bu mahkûmların içinden iki papaz zindandan çıkmak istemediklerini söyleyerek dışarı çıkmadılar. Papazlar, Bizans imparatorunun halka yaptığı zulüm ve işkence karşısında ona adalet tavsiye ettikleri için hapse atılmışlardı.

Onlar da bir daha hapisten çıkmamaya yemin etmişlerdi.

Durum, Fatih Sultan Mehmet'e bildirildi.

O, asker göndererek, papazları huzuruna davet etti. Papazlar, hapisten niçin çıkmak istemediklerini Fatih Sultan Mehmet'e de anlattılar. Fatih Sultan Mehmet, o iki papaza şöyle hitap etti:

–Sizlere şöyle bir teklifim var: Sizler, İslam adaletinin tatbik edildiği memleketimi geziniz.

Müslüman hâkimlerin ve Müslüman halkının davalarını dinleyiniz. Bizde de sizdeki gibi adaletsizlik ve zulüm görürseniz hemen gelip bana bildiriniz ve sizler de evvelki kararınız gereğince uzlete çekilerek hâlâ küsmekte haklı olduğunuzu ispat ediniz.

Fatih'in bu teklifi, papazlar için çok cazip gelmişti. Hemen padişah'tan aldıkları tezkere ile İslam beldelerine seyahate çıktılar. İlk vardıkları yerlerden biri, Bursa idi...

Bursa'da şöyle bir hadiseyle karşılaştılar:

Bir Müslüman, bir Yahudiden bir at satın almış. Fakat, hiçbir kusuru yok diye satılan at, hasta imiş. Müslümanın ahırına gelen atın hasta olduğu daha ilk akşamdan anlaşılmış. Müslüman, sabırsızlıkla sabahın olmasını beklemiş. Sabah olunca da erkenden atını alıp kadının yolunu tutmuş.

Fakat olacak ya o saatte de kadı, henüz dairesine gelmemiş olduğundan bir müddet beledikten sonra adam kadının gelmeyeceğine hükmederek atını alıp ahırına götürmüş. Atını alıp götürmüş ama at da o gece ölmüş.

Hadiseyi daha sonra öğrenen kadı, atı alan Müslümanı çağırıp meseleyi şu şekilde halletmiş:

– Siz ilk geldiğinizde ben makamımda bulunsa idim sağlam diye satılan atı sahibine iade eder, paranızı alırdım. Fakat, ben zamanında makamımda bulunamadığımdan hadisenin bu şekilde gelişmesine ben sebep oldum, bu yüzden atın ölümünden doğan zararı benim ödemem lazım, deyip atın parasını Müslümana vermiş.

Papazlar, İslam adaletinin bu derece ince olduğunu görünce parmaklarını ısırılmışlar ve hiç zorlanmadan bir kimsenin kendi cebinden mal tazmin etmesi karşısında hayret etmişler.

Mahkemeden çıkan papazların yolu İznik'e düşmüş.

Papazlar, orada şöyle bir mahkeme ile karşılaşmışlar.

Bir Müslüman diğer bir Müslümandan bir tarla satın alarak ekin zamanı tarlayı sürmeye başlar. Kara sabanla tarlayı sürmeye çalışan çiftçinin sabanına biraz sonra ağzına kadar dolu bir küp altın takılmaz mı?

Hiç heyecan duymayan Müslüman, bu altınları, küpüyle tarlayı satın aldığı öbür Müslümana götürüp teslim etmek ister.

–Kardeşim, ben senden tarlanın üstünü satın aldım, altını değil. Eğer, sen tarlanın içinde bu kadar altın olduğunu bilseydin herhalde bu fiyata bana satmazdın. Al şu altınlarını, der.

Tarlanın ilk sahibi ise daha başka düşünmektedir.

O da şöyle söyler:

–Kardeşim, yanlış düşünüyorsun. Ben, sana tarlayı olduğu gibi, taşı ile toprağı ile beraber sattım. İçini de dışını da bu satışla beraber sana verdiğimden, içinden çıkan altınları almaya hakkım yoktur. Bu altınlar senindir, dilediğini yap.

Tarlayı alanla satan anlaşamayınca mesele kadıya, yani mahkemeye intikal eder. Her iki taraf, iddialarını kadının huzurunda da tekrarlar.



Kadı, her iki şahsa da çocukları olup olmadığını sorar.

Onlardan birinin kızı, birinin de oğlu olduğunu öğrenir ve oğlanla kızı nikâhlayarak altını çeyiz olarak verir.

Papazlar, daha fazla gezmelerinin lüzumsuz olduğunu anlayıp doğruca İstanbul'a, Fatih'in huzuruna gelirler ve şahit oldukları iki hadiseyi de aynen nakledip şöyle derler:

– Bizler artık inandık ki bu kadar adalet ve birbirinin hakkına saygı, ancak İslam dininde vardır. Böyle bir dinin salikleri başka dinden olanlara bile bir kötülük yapamazlar. Dolayısıyla biz zindana dönme fikrimizden vazgeçtik. Sizin idarenizde hiç kimsenin zulme uğramayacağına inanmış bulunuyoruz.

*Kaynak: Büyük Dini Hikayeler, İbrahim Sıddık İmamoğlu, Osmanlı Yayınevi)*

## **Hikâye Yorumlama Soruları**

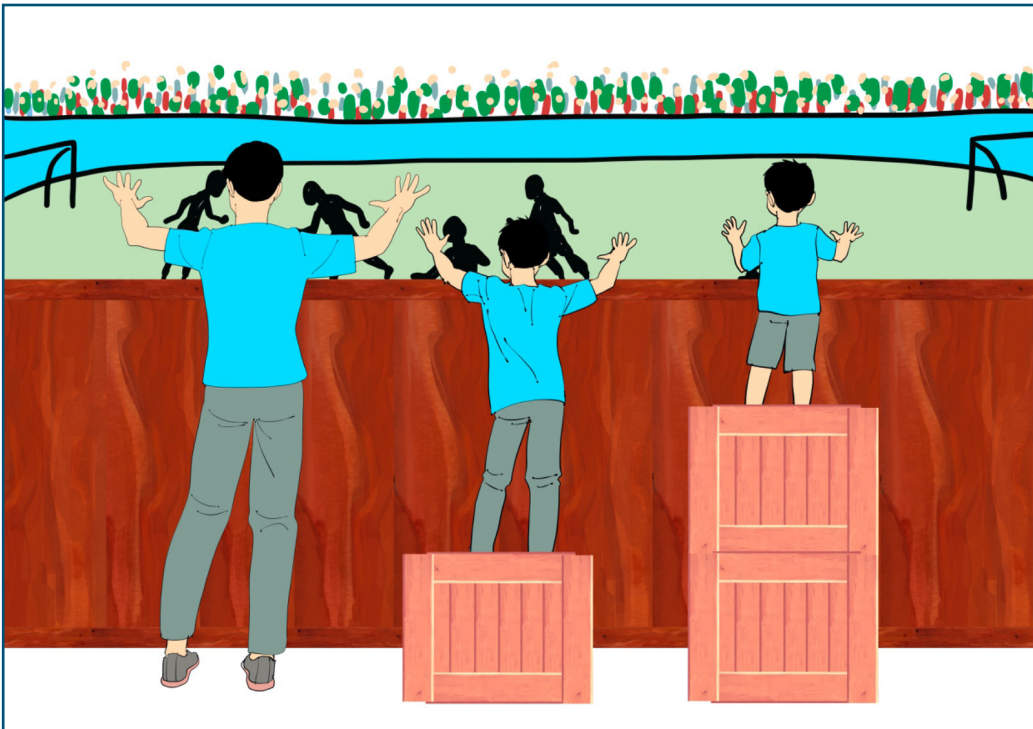
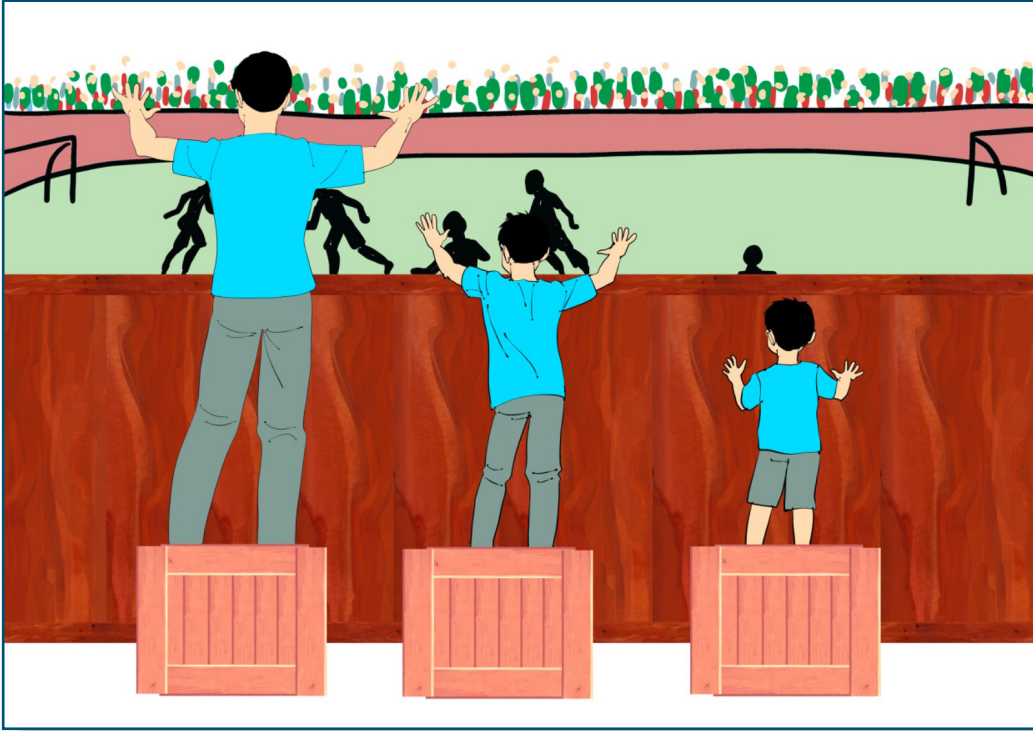
- Bir ülkenin adaletle yönetilmesi neden önemlidir?
- Adaletle yönetilmeyen toplumlarda ne gibi sorunlar yaşanabilir?
- Bizlerin bu konuda vatandaş olarak görevleri nelerdir?
- Bursa'da yaşanan olay hakkında ne düşünüyorsunuz?
- İznik mahkemesinde yaşanan olayda siz tarlayı alan veya satan kişi olsaydınız nasıl davranırdınız?
- Atalarımızdan miras olarak neler almalıyız?

## GÖRSEL YORUMLAMA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerin kazanımlarını pekiştirmek amacıyla kullanabileceğiniz, öğrencilerle yorumlama yapılabilecek görsel içerikler bulacaksınız.

Eğitici, öğrencilerin halka oluşturacak şekilde oturmasını isteyerek, adalet ve eşitlik arasındaki ilişkiyi sembolize eden aşağıdaki resimleri gösterir.



## Görsel Yorumlama Soruları

- Bu görseller hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Görseller bize ne anlatmak istiyor olabilir?
- Sizce görselde herkese eşit davranılsa adalet sağlanmış olur mu?
- Eşitlik her zaman adalet getirir mi?
- Eşitliğin her zaman adalet olmadığına dair farklı örnekler verebilir misiniz?

Cevaplar alınır. Sonra aşağıdaki sorular yöneltilir.

Bir okulda şu kurallar uygulansa ne düşünür ve ne hissedersiniz.

- Erkeklerle sınavda ek olarak 15 puan verilecektir.
- Temmuz doğumluların ödev yapmasına gerek yoktur.
- Kızların devamsızlık hakları erkeklerden 5 gün fazladır.
- Okul numarasında 3 rakamı bulunanlar nöbet tutmazlar.
- Uzun boylular derste daha fazla tahtaya kalkabilirler.

Eğitici cevapları aldıktan sonra eğitim hakkı, sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkı, kânunlar karşısında eşit olmak adaletin gereği iken, bireysel farklılıklar söz konusu olduğunda (görsellerde olduğu gibi) eşitlik her zaman adaleti sağlamaz.

Eşitlikte herkese aynı şekilde davranılır. Adalette ise bireylerin ihtiyaçlarına göre muamele yapılır. Adalet hak edene hak ettiğini verirken, eşitlikte herkes aynı şeyi alır. Dolayısıyla eşitlik ve adalet birbirlerinden oldukça farklıdır vurgusu yapar.

## MULTİMEDİA ÖNERİSİ

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değer konusunda örnek olması için derlenmiş video, kısa film vb. öneriler, web araçlarıyla yapabileceğiniz etkinlikler yer alacaktır.

ÇEDES Uygulama mekanlarının hangisinde bu etkinliği gerçekleştirebileceğinize dikkat etmeniz önerilir.

Gerekli teknik altyapısı uygun olan (bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı veya etkileşimli tahta vb.) herhangi bir mekânda öğrencilerinize bu içerikleri sunabilirsiniz.

### Örnek 1

<https://www.youtube.com/watch?v=cYdPu0PnHOs>

#### Video Tanıtıcı Notlar:

**Başlık:** Değerler takımı 5.Bölüm/Adalet

**Kaynak:** Diyanet Çocuk YouTube Kanalı

**Uygunluk:** Temel Eğitim ve Ortaöğretim

**Süre:** 09 Dakika 23 saniye

**Konu:** Eşit davranmak her zaman adaleti sağlamaz.



## ETKİNLİK HAVUZU



Değerli eğitimci,

Bu bölümde ayın değerine uygun öğrencilerimizle birlikte gerçekleştireceğimiz yukarıda sıralanan dört ana başlık altında gerçekleştirebileceğiniz etkinlik örneklerini bulacaksınız.

İmkânlarınıza göre bu etkinliklerden seçtiklerinizi gerçekleştirebilirsiniz. İsterseniz verilen örnekten hareketle daha farklı etkinlikler oluşturabilir ve uygulayabilirsiniz.

**Dikkat:** Öğrencilerinizle birlikte yapacağınız okul dışı etkinliklerde

yapılacak etkinlik ile ilgili velilerinizi bilgilendirmeyi, öğrencilerinizin bu etkinliğe katılımı için veli izin belgesi almayı unutmayınız.

### Etkinlik Önerisi-1

Eğitici, gerekli ön görüşme ve planlamaları yaparak, toplumda adaleti sağlamakla görevli kamu kurumlarından birine veya mahallede bulunan bir hukuk bürosuna ziyaret düzenler.

### Etkinlik Yönergesi-1

Eğitici avukat, savcı, hâkim, polis gibi mesleklere sahip insanlar mesleklerini hakkıyla yapmasalar toplumsal adalet nasıl etkilenir?

Kendilerinden öğrenmeye ne dersiniz? Diyerek yapacakları ziyaret hakkında bilgi verir.

Öğrencilere aşağıdaki soruları örnek olarak vererek, ziyaret öncesi röportaj için soru hazırlamalarını ister.

- Mesleğinizin toplumda adaleti sağlamak için önemi nedir?
- Mesleğiniz hakkıyla yapılmazsa ne tür sıkıntılar yaşanabilir?

## Etkinlik Önerisi-2

### ORYANTİRİNGLE ADALET

Eğitici öğrencilere oryantiring sporu ile ilgili bilgi verir.

Oryantiring bir bölgenin haritası üzerinde belirtilmiş kontrol noktalarının sırası ile en kısa sürede bulunmasına dayalı, fiziksel ve zihinsel beceri gerektiren bir doğa sporudur. Bireyin bağımsız olarak düşünme ve zorlukları çözme yeteneğini de arttırarak zihinsel gelişimine katkı sağlar.

Oryantiring sporunda hızlı koşmaktan daha önemlisi, hızlı düşünme ve bir noktadan diğerine izlenecek en iyi rotaya karar vermektir. Bu nedenle oryantiring, koşarken satranç oynamak olarak da bilinir. Doğada kendi ayak izinizden başka iz bırakmayan doğa dostu bu sporu yapmaya ne dersiniz?

## Etkinlik Yönergesi-2

### Hazırlık Aşaması

- Eğitici tarafından etkinlik için seçilmiş alanın oryantiring haritası çizilir. Harita eğitici tarafından İnternette alınarak ekran görüntüsü üzerine el ile çizilerek veya oryantiring için geliştirilmiş bir yazılım ile hazırlanabilir.
- Haritada oluşturulan parkurlar için 8 tane hedef noktası belirlenir.
- 8 tane kâğıt hazırlanarak, her kâğıda adaletle ilgili aşağıdaki kavramların biri yazılır.  
Hak, hukuk, kul hakkı, eşitlik, doğruluk, dürüstlük, vicdan, tarafsızlık.
- Hazırlanan kâğıtlar, eğitici tarafından her hedef noktasına bir kâğıt gelecek şekilde, etkinlik öncesi, öğrencilerin görmeyeceği bir zaman diliminde yerleştirilir.
- Harita, grup sayısınca çoğaltılır.



### Haritanın ön yüzü



  
Başlangıç

  
Hedef Noktası

  
Bitiş Noktası

### Haritanın arka yüzü

|             |                                                                                                                                                                    |  |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 1           | İnsanların birbirlerine geçen emekleri, hakları.                                                                                                                   |  |
| 2           | Doğruluğun eş anlamlısı                                                                                                                                            |  |
| 3           | Özü sözü bir olmak, olanı olduğu gibi yansıtmak                                                                                                                    |  |
| 4           | Kişiye kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan duygu. |  |
| 5           | Tarafsız olma durumu; yansızlık.                                                                                                                                   |  |
| 6           | Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü.                                                                                        |  |
| 7           | Doğru, gerçek; adaletli davranma; adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey.                                                                         |  |
| 8           | Kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumu.                                                                                                     |  |
| <b>PUAN</b> |                                                                                                                                                                    |  |

## Oyun Kuralları

- Eğitici, öğrencileri beşer kişilik gruplara ayırır.
- İlk gruba haritası verilir ve süre başlatılır.
- Diğer gruplara haritaları sıraları geldiğinde verilir.
- Her gruba 4 dakika zaman verilecektir.
- İlk grup başlama noktasından başlayarak, haritadaki hedefleri takip eder.
- Her hedef noktasında yukarıda verilen kavramlardan biriyle karşılaşır.
- Hedef noktasında gördüğü kavramı, ellerindeki haritanın arka yüzünde bulunan ilgili cümle ile eşleştirir.
- Örneğin hedef noktasında adalet kelimesi varsa, elindeki tanımlarda adalet kavramının tanımının karşısına adalet yazar. Hedef noktasında kul hakkı yazıyorsa, elindeki tanımlarda kul hakkı kavramının tanımının karşısına kul hakkı yazar.
- Verilen süre sonunda grubun kaç kavramı eşleştirdiğine bakılarak grup puanı eğitimci tarafından not edilir.
- Grubun parkuru bitirme süresi de not edilir.
- Sıradaki gruba haritası verilerek süresi başlatılır.
- Başlama noktasından başlayarak, haritadaki hedefleri takip ederek verilen tanımlar ile ilgili bütün kavramları en hızlı sürede ve doğru şekilde tanımın karşısına yazarak bitiş noktasına gelen grup oyunu kazanır.

## Etkinlik Önerisi-3

Eğitici, eğitim hakkında tüm öğrencilerin adil bir şekilde faydalanma hakkının olduğunu söyleyerek bir kampanya başlatır.

## Etkinlik Yönergesi-3

- Eğitimci, okul idaresi ve rehberlik servisi ile iletişim kurarak; okulda fiziksel engelli veya kişisel bazı özelliklerinden dolayı pozitif ayrımcılık yapılması gereken, maddi imkânsızlıklar yüzünden şartlarını iyileştirme imkânı olmayan öğrencileri tespit eder.
- Eskimiş tekerlekli sandalye sahibi bir öğrenci veya daha gelişmiş bir işitme cihazına ihtiyacı olan bir öğrencinin, eğitim hakkında adil olarak faydalanabilmeleri için ihtiyaç olan bir konuda kulüp öğrencileri ile kampanya düzenler.
- Kampanya için velilerden ve mahalle esnafından yardım alınabilir.
- Kampanya sürecini psikolojik açıdan da sağlıklı bir şekilde yürütebilmek için rehber öğretmen ile işbirliği yapılır.



## Etkinlik Önerisi-4

Eğitici, öğrencilere Adalet Bakanlığının logosunu tanıyan var mı? Sorusunu yönelterek Adalet Bakanlığının logosunu gösterir



Logoda bulunan terazi, kitap, ay yıldız neyi temsil ediyor olabilir?

## Etkinlik Yönergesi-4

Eğitici, öğrencilerden adaleti anlatan bir logo tasarımlarını veya resim çizerek adaleti kendi bakışlarıyla anlatmalarını ister.

## Etkinlik Önerisi-5

Öğrencilerden yanlarında birer adet top getirmesi istenir veya Eğitici öğrenci sayısı kadar top hazırlar. Öğrencilerin meraklı bakışları arasında bugün hep birlikte eğlenceli bir oyun oynayacağız der.

## Etkinlik Yönergesi-5

- Eğitici elinde toplarla alana girer.
- Öğrencilerin geniş bir halka oluşturmasını ister.
- Her öğrenciye bir top verir.
- Öğrenciler ellerindeki topu eğiticinin vereceği talimatla yerde tek sektirmeye yanındakine atar. ve diğer yanındakinden gelen topu tutar.
- Tüm öğrencilerin aynı anda hareket etmesi önemlidir.
- Burada amaç grup halinde çalışmalarda bir kişinin yapacağı hatanın gruba mal olacağını fark edilmesidir.
- Senkronize hareket edilmesi amaçlanmaktadır. Hata yapıldığında grubun uyumu bozulacaktır.

Eğitici etkinlik sonunda öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak öğrencilerin yorum yapmalarını sağlar.

- Oyunda en çok ne hoşunuza gitti?
- Biri topu düşürdüğünde oyun nasıl etkilendi?

Öğrencilerden görüşleri alındıktan sonra eğitici;

*"bugün oynadığımız oyunda da olduğu gibi hayatımızın her alanında işler yürürken aslında grup halinde çalışırız ve birbirimize bağlıyız. Birimizin yaptığı hata grubun tamamını etkiler. Toplum içinde yapılan bir hata tüm toplumu olumsuz etkileyebilirken, yapılan bir iyilik de tüm toplumu olumlu etkileyebilir. İstisnasız hepimiz dürüst ve adaletli olmalıyız"* vurgusu yapar.

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ayet, hadis ve özlü sözlerden örnekler bulacaksınız.

### Ayet-i Kerimeler

#### Nisa Suresi 58

Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğütler veriyor. Şüphesiz Allah her şeyi işitmekte, her şeyi görmektedir.

#### Meâric Suresi 32-35

Emanetlerine ve ahidlerine riayet edenler; şahitliklerini dosdoğru yapanlar; namazlarının gereklerini titizlikle yerine getirenler; işte bunlar cennetlerde ağırlanırlar.

### Hadis-i Şerifler

#### Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor;

“Müslüman, dilinden ve elinden insanların selâmette olduğu kişidir. Mümin ise insanların canları ve malları konusunda kendilerine zarar vermeyeceğinden emin oldukları kişidir.”

(Nesâî, İmân, 8)

### Özlü Sözler

Kılıcın yapamadığını adalet yapar. **Kanuni Sultan Süleyman**

Devleti adalet, adaleti ahlak ayakta tutar. **Sezai Karakoç**

Devletin hazinesi adalettir. **Konfüçyus**

## HEDEFE NE KADAR YAKLAŖTIĐINI KONTROL ET

Değerli eğitimci,

Bu bölümde ilgili değerle ilişkilendirilebilecek ölçme değerlendirme önerisi bulacaksınız.

### Ölçme Değerlendirme Önerisi

- Öğrencilere kazanımları ile alakalı günlük tutturabilirsiniz.
- Öğrencinin evde ailesi ve akrabalarıyla birlikte gerçekleştirebileceği bir etkinliği görev olarak öğrenciye verebilirsiniz.
- Fasikül sonunda bulunan “Adalet ve Dürüstlük Değeri” altında yer alan ilgili kazanımlara yönelik hazırlanmış “Öğrenci Öz Değerlendirme Son Testini” öğrencilerinize, “Veli Öğrenci Değerlendirme Formunu” velilerinize uygulayabilirsiniz.

## ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERİ ÖĞRENCİ ÖN TEST

|     | SEVGİLİ ÖĞRENCİLER AŞAĞIDA VERİLEN İFADELERLE İLGİLİ DAVRANIŞLARINIZI KODLAYINIZ.                              | Her zaman | Çoğunlukla | Nadiren | Hiçbir zaman |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------|---------|--------------|
| 1.  | Adaletin herkes için gerekli olduğunu bilirim.                                                                 |           |            |         |              |
| 2.  | Adalet değerinin toplumsal huzur açısından önemli olduğunu düşünürüm.                                          |           |            |         |              |
| 3.  | Yakın bir tanıdığımın aleyhinde bile olsa, haklı olanı savunurum.                                              |           |            |         |              |
| 4.  | Kendi payıma razı olurum.                                                                                      |           |            |         |              |
| 5.  | İnsanlar arasında ayrımcılık yapmam.                                                                           |           |            |         |              |
| 6.  | Adaletin eşitlik demek olduğuna inanırım.                                                                      |           |            |         |              |
| 7.  | Haksızlığa uğradığımda hakkımı arayabilirim.                                                                   |           |            |         |              |
| 8.  | Hakkım olmayan verilse dahi almam.                                                                             |           |            |         |              |
| 9.  | Yerde para bulursam, alıp kullanırım.                                                                          |           |            |         |              |
| 10. | Haksızlık yapıldığını görünce müdahale ederim.                                                                 |           |            |         |              |
| 11. | Menfaatim için yalan söyleyebilirim.                                                                           |           |            |         |              |
| 12. | Olumsuz sonuçları olsa bile dürüstlükten vazgeçmem.                                                            |           |            |         |              |
| 13. | İki arkadaşım kavga ederse, ben en sevdiğimi tutarım.                                                          |           |            |         |              |
| 14. | Toplumsal hayatta engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre önlemler alınmasının adalete uygun olduğunu düşünürüm. |           |            |         |              |
| 15. | Ailemde adil bir ortam olduğunu düşünüyorum.                                                                   |           |            |         |              |
| 16. | Kul hakkına girmekten sakınırım.                                                                               |           |            |         |              |
| 17. | Ben öncelikle kendime karşı dürüstüm.                                                                          |           |            |         |              |
| 18. | Allah'ın (cc) beni görüyor olduğu bilinciyle, dürüst davranırım.                                               |           |            |         |              |

## ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERİ ÖĞRENCİ SON TEST

|     | SEVGİLİ ÖĞRENCİLER AŞAĞIDA VERİLEN İFADELERLE İLGİLİ DAVRANIŞLARINIZI KODLAYINIZ.                              | Her zaman | Çoğunlukla | Nadiren | Hiçbir zaman |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------|---------|--------------|
| 1.  | Adaletin herkes için gerekli olduğunu bilirim.                                                                 |           |            |         |              |
| 2.  | Adalet değerinin toplumsal huzur açısından önemli olduğunu düşünürüm.                                          |           |            |         |              |
| 3.  | Yakın bir tanıdığımın aleyhinde bile olsa, haklı olanı savunurum.                                              |           |            |         |              |
| 4.  | Kendi payıma razı olurum.                                                                                      |           |            |         |              |
| 5.  | İnsanlar arasında ayrımcılık yapmam.                                                                           |           |            |         |              |
| 6.  | Adaletin eşitlik demek olduğuna inanırım.                                                                      |           |            |         |              |
| 7.  | Haksızlığa uğradığımda hakkımı arayabilirim.                                                                   |           |            |         |              |
| 8.  | Hakkım olmayan verilse dahi almam.                                                                             |           |            |         |              |
| 9.  | Yerde para bulursam, alıp kullanırım.                                                                          |           |            |         |              |
| 10. | Haksızlık yapıldığını görünce müdahale ederim.                                                                 |           |            |         |              |
| 11. | Menfaatim için yalan söyleyebilirim.                                                                           |           |            |         |              |
| 12. | Olumsuz sonuçları olsa bile dürüstlükten vazgeçmem.                                                            |           |            |         |              |
| 13. | İki arkadaşım kavga ederse, ben en sevdiğimi tutarım.                                                          |           |            |         |              |
| 14. | Toplumsal hayatta engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre önlemler alınmasının adalete uygun olduğunu düşünürüm. |           |            |         |              |
| 15. | Ailemde adil bir ortam olduğunu düşünüyorum.                                                                   |           |            |         |              |
| 16. | Kul hakkına girmekten sakınırım.                                                                               |           |            |         |              |
| 17. | Ben öncelikle kendime karşı dürüstüm.                                                                          |           |            |         |              |
| 18. | Allah'ın (cc) beni görüyor olduğu bilinciyle, dürüst davranırım.                                               |           |            |         |              |

| Proje Değerlendirmesi                                                                                          | EVET | HAYIR |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|-------|
| ÇEDES Değerler Kulübü çalışmalarına katılmaktan memnun musunuz?<br>(E)=Evet (H)=Hayır                          | (E)  | (H)   |
| Yapılan etkinliklerin sizde olumlu davranış değişikliğine sebep olduğunu düşünüyor musunuz? (E)=Evet (H)=Hayır | (E)  | (H)   |
| ÇEDES kapsamında hangi etkinliklerin yapılması sizi mutlu eder?<br>.....                                       |      |       |

## ADALET DEĞERİ VELİ GERİ BİLDİRİM ÖLÇEĞİ

|     | AŞAĞIDA VERİLEN İFADELERİ ÇOCUĞUNUZUN DAVRANIŞLARINA GÖRE KODLAYINIZ.                                        | Her zaman | Çoğunlukla | Nadiren | Hiçbir zaman |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|------------|---------|--------------|
| 1.  | Adaletin herkes için gerekli olduğunu bilir.                                                                 |           |            |         |              |
| 2.  | Adalet değerinin toplumsal huzur açısından önemli olduğunu düşünür.                                          |           |            |         |              |
| 3.  | Yakın bir tanıdığı aleyhine bile olsa, haklı olanı savunur.                                                  |           |            |         |              |
| 4.  | Kendi payıma razı olur.                                                                                      |           |            |         |              |
| 5.  | İnsanlar arasında ayrımcılık yapmaz.                                                                         |           |            |         |              |
| 6.  | Adaletin eşitlik demek olduğuna inanır.                                                                      |           |            |         |              |
| 7.  | Haksızlığa uğradığında hakkını arayabilir.                                                                   |           |            |         |              |
| 8.  | Hakkı olmayan verilse dahi almaz.                                                                            |           |            |         |              |
| 9.  | Yerde para bulursa, alıp kullanmaz.                                                                          |           |            |         |              |
| 10. | Haksızlık yapıldığını görünce müdahale eder.                                                                 |           |            |         |              |
| 11. | Menfaati için yalan söyleyebilir.                                                                            |           |            |         |              |
| 12. | Olumsuz sonuçları olsa bile dürüstlükten vazgeçmez.                                                          |           |            |         |              |
| 13. | İki arkadaşı kavga ederse, en sevdiğini tutar.                                                               |           |            |         |              |
| 14. | Toplumsal hayatta engelli bireylerin ihtiyaçlarına göre önlemler alınmasının adalete uygun olduğunu düşünür. |           |            |         |              |
| 15. | Ailede adil bir ortam olduğunu düşünür.                                                                      |           |            |         |              |
| 16. | Kul hakkına girmekten sakınır.                                                                               |           |            |         |              |
| 17. | Kendisine karşı dürüştür.                                                                                    |           |            |         |              |
| 18. | Allah'ın (cc) kendisini görüyor olduğu bilinciyle, dürüst davranır.                                          |           |            |         |              |

| Proje Değerlendirmesi |                                                                                                                                        | EVET       | HAYIR      |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|
| 1.                    | Çocuğunuzun ÇEDES Değerler Kulübü çalışmalarına katılmasından memnun musunuz? <b>(E)=Evet (H)=Hayır</b>                                | <b>(E)</b> | <b>(H)</b> |
| 2.                    | Yapılan etkinliklerin, öğrencinizde olumlu yönde davranış değişikliği meydana getirdiğini düşünüyor musunuz? <b>(E)=Evet (H)=Hayır</b> | <b>(E)</b> | <b>(H)</b> |
| 3.                    | ÇEDES projesi ile ilgili görüş, fikir ve önerileriniz varsa aşağıdaki alana yazabilirsiniz.....<br>.....                               |            |            |

## ADALET VE DÜRÜSTLÜK DEĞERİ VELİ MEKTUBU

Değerli velimiz, ÇEDES Projesi kapsamında bu ayki değerimiz; adalet ve dürüstlük...

Dürüstlük, insanın doğruluktan yana ve güvenilir olması, yalan söylememesidir. Vicdan, kişinin kendi niyeti ve davranışları hakkında, ahlaki değerlerini temel alarak yaptıklarını ve yapacaklarını ölçüp biçtiği bir kişilik özelliğidir. Adalet ise insanların haklarını gözetmek ve adil davranmaktır. Vicdan sahibi bir insan; doğru, dürüst ve adil olmaya çalışır ve karar vermesi gerektiğinde adalet ile karar verir.

Hak ve özgürlüklerin herkes için doğuştan kazanılmış ve vazgeçilmez olduğu bir gerçektir.

Bireyde başlayan doğruluğun toplumun her kesimine yayılacağı aşikârdır.

Bu konuda ilk eğitim ailede başlamalıdır. Çocuklar, aile içinde anne ve babasından dürüstlüğü ve adaleti öğrenmeli, evde başta olmak üzere her yerde bunları yaşamalıdır. Bu sayede, aile içinde başlayan sosyal barış, toplumun her kesimine yayılır. Anne ve babasından dürüstlüğü ve adaleti öğrenen yeni nesil, çevresine karşı da dürüst ve adaletli davranır. Böylece toplumsal düzen ve barış daha kolay sağlanarak tüm insanların hakları korunabilir.

Bu noktada, adalet ve dürüstlük değerinin kazandırılması anne-baba, eğitimci ve sürece katılan diğer öğelerin sunacağı tüm girdilerin çocuk tarafından özümsemesiyle oluşacaktır. Adaletle davranan bir insan, bu temel hak ve özgürlüklerin ailede ve toplumda uygulanmasının önemini farkında ve bilincindedir.

Bizler de Değerler Kulübü olarak ÇEDES Projesi kapsamında, “Emrolunduğun gibi dosdoğru ol.” (Hucurat, 112.) ayeti aşığında adalet konusunda öğrencilerimizin farkındalığını ve bilgi düzeyini arttırmak ve aşağıdaki tabloda bulunan hedef davranışları kazandırmak istiyoruz.

Hedeflerimize ulaşmada siz değerli velilerimizin destekleri bizim için çok önemlidir. Bu nedenle yapacağımız etkinlikler süresince sizlerin de bize destek olacağına inanıyoruz. Özellikle kaynaşma, duygu, düşünce ve fikir paylaşımı amacıyla yapacağımız “Veli Buluşmaları” etkinliğinde sizleri de aramızda görmek, bizler için mutluluk verici olacaktır.

### **Kazanımlara ulaştırmada yapacağımız etkinliklerin etkili ve kalıcı olabilmesi için,**

1. Bu ay yapılan etkinliklerle ve bu etkinlikleri yaparken neler hissettikleri ile ilgili çocuğunuzla sohbet etmenizi,
2. Avukat, hâkim gibi adaletle ilgili mesleği olan yakın akraba veya komşulardan tanıdıklarınıza ziyaretler düzenleyerek meslekleri hakkında sohbet etmenizi,
3. Evdeki davranışlarınızda, aile bireyleri arasında her şart ve durumda dürüst ve adil davrandığınızıza dikkat çekmenizi,
4. “Adalet ve dürüstlük” değerleriyle ilgili anılarınızı, tecrübelerinizi ve örnek olayları paylaşmanızı,
5. Çocuğunuzun olumlu davranışlarını takdir etmenizi,
6. Onları başkalarıyla kıyaslamayıp bolca sarılmanızı, sevdiğinizi sık sık dile getirmenizi, birlikte faaliyetler yapabilmek için zaman ayırmanızı,
7. “Adalet ve dürüstlük” ile ilgili çocuğunuza verilen “dene/ söyle/ üret/ harekete geç” etkinliğine destek vermenizi,
8. Ay sonunda sizlerle paylaşacağımız veli geri dönüt ölçeğini titizlikle cevaplamanızı,
9. En önemlisi de söz, tutum ve davranışlarınızla çocuğunuza örnek olmanızı önemsiyoruz.

Bu güzel yolda, sizlerle elbirliği ile yürümekten mutlu olduğumuzu ifade etmek istiyoruz. Destek ve gayretleriniz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

.....OKULU DEĞERLER KULÜBÜ



| DEĞER               | HEDEF KAZANIMLAR                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | YAPILABİLECEK ETKİNLİK TÜRLERİ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ADALET VE DÜRÜSTLÜK | <b>1. HAFTA</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Dürüstlüğün anlamını ve bireye kazandırdıklarını kavrar.</li> <li>2. Her durumda dürüst olmanın önemini bilir.</li> <li>3. Güvenilir olmak ve sözünde durmanın önemini fark eder.</li> <li>4. Emanete riayet etmenin önemini kavrar.</li> <li>5. İş hayatında dürüstlüğün önemini bilir.</li> <li>6. Dürüstlük ve toplumsal güven arasındaki ilişkinin önemini kavrar.</li> <li>7. Dürüstlük ve adalet arasındaki ilişkiyi fark eder.</li> </ol> | <p>ÇEDES uygulama mekânlarında;</p> <p>Eğitim öğretim sürecinde eğlenerek, yaparak, yaşayarak, deneyerek, sorgulayarak öğrenme süreci tercih edilirken</p>                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                     | <b>2. HAFTA</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Kul hakkı kavramını bilir.</li> <li>2. Hangi davranışların kul hakkı olduğunu fark eder.</li> <li>3. Haksızlığa uğradığında nasıl davranması gerektiğini bilir.</li> <li>4. Gördüğü haksızlıklar karşısında doğru davranış geliştirebilir.</li> <li>5. Adaleti, eşitliği ve hakkaniyeti bilerek hakkını arayabilir.</li> <li>6. Kul hakkı yemenin en tehlikeli olanının kamu kaynaklarını yanlış kullanmak olduğunu fark eder.</li> </ol>        | <p>etkin hikâye dinleme, video izleme, görsel yorumlama, drama, kısa film, röportaj, eser inceleme, metin yazarlığı, okul içi ve yakın çevre (mahalle) etkinlikleri, uzak çevre (kamp, müze, işletme gezileri vb.) etkinlikler ile öğrenci ve veli çalışmaları yapılabilecektir.</p> <p><b>Not:</b> Yer verilen etkinlikler, öğreticinin tercihin ve uygulama mekânının elverişli olma durumuna göre değişkenlik gösterebilir.</p> |
|                     | <b>3. HAFTA</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Adaletin temel ilkelerini fark eder.</li> <li>2. Adalet değeri ile ilgili kavramları yorumlayabilir.</li> <li>3. Adalet değerinin günlük hayattaki yerini fark eder.</li> <li>4. Adalet değerinin toplumsal huzur açısından önemini kavrar.</li> </ol>                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                     | <b>4. HAFTA</b> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Devlette adalet değerinin önemini fark eder.</li> <li>2. Adalet ve eşitlik arasındaki farkı kavrar.</li> <li>3. Ekip çalışmasının önemini kavrar.</li> <li>4. Bireysel hataların toplumsal etkileri olduğunu farkına varır.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

Bu tabloda gördüğünüz ifadeler, yapacağımız etkinliklerle öğrencilerimize kazandırmayı hedeflediğimiz kazanımları ve bu süreçte kullanmayı planladığımız yöntem ve teknikler göstermektedir.

## SÖZLÜK

**Ahali:** Bir memleket, şehir veya semtte oturanların, yaşayanların hepsi; el, halk .

**Akçe:** Küçük, gümüş para.

**Aleyh:** Bir şeyin veya bir kimsenin karşısında olma.

**Avukat:** Hak ve yasa işlerinde isteyenlere yol göstermeyi, mahkemelerde, devlet dairelerinde başkalarının hakkını aramayı, korumayı meslek edinen ve bunun için yasanın gerektirdiği şartları taşıyan kimse; savunucu, müdafî.

**Baştan savma:** Üstünkörü.

**Buz kes(il)mek:** Şaşılacak, üzülecek bir durum karşısında donakalmak.

**Caydırıcılık:** Bir saldırganlığı önlemek ve engellemek için önlem alma işi.

**Cazip:** Çekici.

**Ceza:** Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım; suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı yasaların öngördüğü yaptırım.

**Çarık:** İşlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı.

**Dedikodu:** Başkalarını çekiştirmek ve kınamak üzere yapılan konuşma.

**Ehil:** Bir işte yetkili olan, bir işi yapan.

**Emanet:** Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, kimse vb., bir kimse ile birine gönderilen şey.

**Eşitlik:** Kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumu; bedensel, ruhsal başkalıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayırım bulunmaması durumu.

**Eyer:** Binek hayvanlarının sırtına konulan, oturmaya yarayan nesne.

**Fakfon:** Bakır, nikel ve çinkodan oluşan gümüş görünümünde bir alaşım.

**Fasık:** Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen; kötülük eden.

**Gözetmek:** Korumak, bakmak, özen göstermek. Bir sonuca giderken bütün ayrıntı ve etkenleri dikkate almak.

**Gözleri fal taşı gibi açılmak:**(deyim) Şaşkınlıkla, hayretle bakmak.

**Hainlik:** Zarar vermekten, üzmetten veya kötülük yapmaktan hoşlanan (kimse); kötü niyeti olan; hıyanet eden (kimse).

**Hak:** Doğru, gerçek; adaletli davranma; adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç; verilmiş emekten doğan manevi yetki; emek karşılığı ücret; pay.

**Hakkaniyet:** Hak ve adalete uygunluk.

**Hayasızlık:** Utanma duygusu olmama durumu.

**Halife:** Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

**Hukuk:** Toplumu düzenleyen ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların bütünü, haklar.

**Hükmetmek:** Egemenliği altında bulundurmak; düşünme veya yargılama sonunda bir kanıya varmak.

**Hüküm:** Yargı, karar.

**Irz:** Bir kimsenin başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti.

**İftira:** Bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yükleme.

**İftira atmak:** Bir suçu birinin üzerine atmak, kara çalmak, kara sürmek, bühtan etmek.

**İhlal:** Bozma, zarar verme; yasa ve düzene uymama.

**İtaat:** Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

**İtimat:** Güven.

**Kadı:** Tanzimat'a kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları.

**Kaşağı:** Hayvanları tımar etmek için kullanılan, sacdan, dişli araç.

**Kâtip:** Sekreter.

**Kervan:** Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı; toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler.

**Kötü zan:** Bir olay veya kişi hakkında gerçeği bilmeden olumsuz ve kötü düşüncelere kapılmak.

**Kul hakkı:** İnsanların birbirlerine geçen emekleri, hakları.

**Kuşpalazı:** difteri, çoğunlukla çocuklarda görülen, burun, boğaz, yutak çeperine yerleşen mikropların yol açtığı bulaşıcı hastalık.

**Mağdur:** Haksızlığa uğramış (kimse).

**Muhabbet:** Sevgi.

**Mülk:** Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal; ülke.

**Müsterih:** Bütün kaygılardan kurtulup gönlü rahata kavuşan, içi rahat olan.

**Nezihe:** Kötülüklerden uzak, temiz, şık (yer, ortam); temiz ahlâklı.

**Nikâh:** Bir erkekle bir kadının evlilik birliği kurmasını sağlayacak yasal işlem; evlilik akdi.

**Papaz:** Hristiyan din adamı.

**Panel:** Açık oturum.

**Riayet:** Uyma, boyun eğme; sayma, saygı, ağırlama, itibar etme.

**Sahabe:** Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar.

**Sağrı:** Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

**Sanık:** Suçlu olduğu sanılarak mahkemeye sevk edilmiş kimse.

**Savcı:** Kamu yararını gözetmek amacıyla devlet adına dava açmaya yetkili olan, mahkemelerde tespit ettiği suç delillerini ortaya koyarak sanıkları kovuşturan görevli.

**Selamet:** Esenlik; her türlü korku, tasa ve tehlikeden uzak, güvende olma durumu; kurtuluş.

**Sofa:** Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, hol.

**Soluğu kesilmek:** Soluk alamaz duruma gelmek. (mecaz) Aşırı heyecanlanmak.

**Tanık:** Duruşmada bilgisine, görgüsüne başvurulmuş kimse; şahit.

**Tazmin:** Zararı ödeme.

**Tımar:** Binek hayvanlarının kollarını, derisini temizleme.

**Tövbe:** İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

**Uzlet:** Toplum yaşayışından kaçıp tek başına yaşama.

**Vicdan:** Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan duygu.

**Yalak:** Hayvanların su içtikleri taş veya ağaçtan oyma kap.

**Yegâne:** Tek.

**Yemlik:** Hayvanlara yem verilen yer veya kap.

**Zan:** Sanı.

**Zerre:** Çok küçük parçacık.

**Zulüm:** Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkalarına yaptığı her türlü kötülük, haksızlık.





*Çevreme Duyarlıyım  
Değerlerime Sahip Çıkıyorum*

Millî Eğitim Bakanlığı  
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü  
Emniyet Mahallesi Gazeteci Yazar Muammer Yaşar Cad.  
MEB Beşevler Kampüsü F Blok 06560  
Yenimahalle/Ankara